

ס פ ר

מ א ר י א ש

פ ר ק ר א ש ו ן

יִסוּד הדין ושורש האיפור של המלאת אש ציו"ט תנן צמק' צילה דף ל"ג ע"א חין מויליחין את האור לא מן העלים ולא מן האצנים ולא מן העפר ולא מן הרעפים ולא מן המים, ופריך התם בגמ' מאי טעמא ומשני משום דקמוליד ציו"ט, והרמב"ם צפ"ד מהיו"ט ה"א הוסיף על לשון המשנה וכתב הטעם: שלא הותר ציו"ט אלא להצטיר מאש מזויה, אבל להמליח אש אפור שהרי אפשר להמליח אותה מצערב עכ"ל, וכתב הרב"מ: „והטעם הזה כתב ג"כ הרשב"א ז"ל", וזה לשונו של הרשב"א צק' עבודת הקודש צע"ר השני אות ו' „מפני שהוא מוליד, ואפשר לו מערב יו"ט, וכל שאפשר לו מערב יו"ט ואינו אוכל נפש אפור ואפילו מכשירי האוכל" עכ"ל.

וּבְשׁו"ע אר"ח ק' תקצ"ב כתב על זה הט"ז: „נראה כוונתו (של הרב"מ הר"ל) דלא צא הרמב"ם אלא להורות דאין זה אוכל נפש אלא מכשירי אוכל נפש והיה לו להוליד זה צערב, וכל מכשירים אפורים הם אפשר צערב, וק"ל לפי"ז צמוליח אש כדי לחמם צו הו"ל דין אוכל נפש ולא מכשירין וכמ"ש הר"ן כמ"ש צק' תקי"א כל דבר שנהנה מגופו כגון אש לחמם צו הו"ל דין אר"י ולא מכשירין, וכ"ת ה"י והא חנן קתמא תנן חין מויליחין האש וכו', ונלענ"ד כוונת הרמב"ם דאע"ג דדומה לאר"י חין היתר כי לא התירה התורה אוכל נפש אלא כדי לתקן מה שיש כבר בעולם אלא שלא היה ראוי לאוכלה צלא התיקון כמו צישול ואפיה אבל להמליח ולהוליד שיהיה אוכל נפש דהיינו יש מאין זה לא התירה התורה, אלא דקשה ע"ז א"ב היאך התירה התורה אוכל נפש כיון שאי אפשר צלא אש לזה תירץ הרמב"ם שהרי אפשר וצערב וצזה דוקא התירה התורה אוכל נפש" עכ"ל

וּנְרָאָה מדבריו דקוצר צדעת הרמב"ם דהא דאין מויליחין את האור הוא מדאורייתא מחמת איפור „הצערה" דלא התירה התורה הצערה ציו"ט כי אם להדליק מאש מזויה דהוי רק הוספת אש אבל לא להוליד ע"י מלאכת הצערה אש צלא היה בעולם כלל דהיינו יש מאין, אמנם אף דחילוק זה של הט"ז קצרה הוא, מ"מ מנלן לומר דמהני כך טעמא גם לענין דאורייתא ודלמא רק דרבנן הוא, דהא חזינן נמי דתנא דההיא משנה השיב איפורא דהולאת אור צהדי שאר דברים דאסקרי רק נדרבנן ולא מדאורייתא. וגם מקתבר יותר לומר דקרא דלא תצטרו אש ציום השצת דדייקינן מיינה הא ציו"ט

שרי קאי על כל עיקר הלוא של הצערה דליחא כלל ציו"ט, כמו למ"ד הצערה ללא ילאת דכל ענין לא מחויב על הצערה כרת וקקולה כשאר כל המלאכות צון צמדליק נר מנר וצון צממליא ומוליד אש שהוא יש מאין ה"ג ציו"ט ואף לדעת הט"ז דקוצר דאדרבה כל מאי דאפשר למעט ממעטינן ואזלינן לחומרא ואמרין דלא התיר הכתוב כי אם להצטור מאש מלוייה, מי"ג קשה מירושלמי צמשולין ה"ג הוצא צרא"ש פ"צ דמק' צילת ה' כ"צ: מהו להדליק נר של אצטלה, פ' נר של צטלה שאינו לריק לו, חזקיה אמר אקור מהניתח פליגא אדחזקיה לא תצטרו אש צשל מושצותיכם ציום השצת צשצת אי אתה מצטור אבל אתה מצטור ציו"ט, אין תימא צדצרים שיש צהן אוכל נפש אכן קיימינן הא כתיב אך אשר יאכל לכל נפש, אלא כי כן קיימינן צנר של אצטלה עכ"ל, ולדעת הט"ז קשה דהא ודאי מקתצר דניחא יותר לומר דקרא צביום השצת צא להתיר לצורך רוי"ג אף להמליא אש, מלומר דאתי קרא להתיר הצערה שהיא מלאכה גמורה אף שלא לצורך כלל, אלא ודאי משום דקוצר הירושלמי דציון דצטיקר הלאו כתיב ציום השצת דייקין מנייה שפיר הא ציו"ט שרי צכל ענין, משום דכל מאי דאקר הכתוב צשצת שרי ציו"ט וא"כ מקתצר דאף המלאת אש דהיינו נמי איקור הצערה שרי מה"ת ציו"ט.

ועיין צקי צרכי יוסף קי תק"צ שכתב: "שאם לא היה יכול להמליא אש מערב יו"ט כגון שהיה צמאקר או צמדצר ולא מזדמן לו צמה שיו"ט עד יו"ט מותר להוליא ציו"ט וכן נראה דעת הרב צעל חוקי קי צית מועד" וכן כתב הרדצ"ז לצשונות הרמב"ם קי ק"ג, הרי דמטולהי הני מוכה דקצרי צדעת הרמב"ם דעיקר הטעם דאין מוליאין הוא משום דהוי מכשירין ולכך עשו חילוק צין אפשר מערב יו"ט ללא אפשר, משום דאינהו קצרי צדעת הרמב"ם דפקק כרי יחודה דשרי לעשות אף מלאכה דאורייתא לצורך מכשירין שלא היה אפשר מאתמול, משא"כ לדעת הט"ז דגם צאוכל נפש עלמו אקרה התורה הצערת יש מאין ודאי הוא דלדידיה צכל ענין אקור ואין לחלק צין אפשר מאתמול ללא אפשר.

ג ראיתי צמאירי למק' צילה שכתב אהך משנה דאין מוליאין וכו' וזמפרש צגמי טעמא דכולהו משום דקמוליד וכל המלאת דצר שאינו אקור אפילו לצורך אוכל נפש, וזה"ל כתב הטעם שהיה אפשר לו להמליאה מצערצ יו"ט, והוא תמוה שא"כ לא היה לרוך לשאלו צגמי ולהביצ עליה משום דקמוליד" עכ"ל, ומזה נראה צרור דגם פירוש המאירי צדעת הרמב"ם הוא דלא מה"ז דאילת"ה הלא גם להרמב"ם הוי עיקר הטעם משום מוליד דהיינו המלאת יש מאין וכדעת המאירי עלמו ומאי קשיא לו על הרמב"ם.

אמנם נראה כיון דלא כתב המאירי דעמא דהרמב"ם הוא משום דהוי

מכשירין חלל כתב קתם משום דאפשר מאתמול, נראה דהמאירי קוצר שיטה אחרת זכוונת הרמב"ם, והיינו עפ"י דברי הרמב"ם עלמו שכתב צפרק א' מהיו"ט: „כל המלאכות שהן באוכל נפש מותרים מן התורה ומ"מ אקרו חכמים את הקלירה והדישה והטחינה משום שכל אלו וכיוצא בהם אפשר לעשותן מערב יו"ט ואין צריך הפסק ולא חקרונ" והי"ט הצערה שהיא מותרת ציו"ט ולא אסרוה חכמים ע"כ לומר דהיינו משום דהצערה אין זה אפשר מאתמול, ולכן כתב כאן הרמב"ם שפיר דהיינו דוקא הצערה מאש מלויה אבל לא להמליח את האש משום דהמלאח האש הלל אפשר שפיר מאתמול, והצערה כזו שהיה אפשר לעשותה מערב יו"ט עשאהו חכמים כקלירה וטחינה וכדומה.

ומ"ב נראה דאף לפי פירוש המאירי צדעת הרמב"ם יש ליישב שפיר הא דאמרו בגמ' הטעם משום „מוליד" משום דמ"מ לריך הגמ' למלא את יקוד החילוק דמ"ט הצערה זו דאקרוה חכמים משאר ההצערות דקיימי צביתירין ולכן אמרו משום דקמוליד, ולפירוש זה נראה די"ל צדעת הרמב"ם דכל המלאח אש אקרו חכמים צין אש ההמלאח היא רק כדי להדליק מננו אש אחר דהוי רק לורך מכשירין, וצין אש מוליא אש כדי להמם צו דהוי לורך אר"י עלמו, משום דצכל ענין אקרו חכמים כמו צקלירה וטחינה וכדומה, דכיון דרוב פעמים אפשר מערב יו"ט תו אקרוה חכמים צכל ענין אף אש היה צמדבר ולא היה אפשר להמליח מאתמול, (ולקמן נבאר צע"ה יותר).

נמצאים למדים מזה לענין נדון דידן דלעת הרמב"ם אליבא דהמאירי אקור להמליח את אור האלקטריא ציו"ט כדי ליבנות לאורו אף לדעת הסוברים דהנאח אורה חשיבא אר"י עלמו (כמו שצבואר לקמן דפליגי צה רצותא) ואף צכה"ג שלא היה אפשר להמליח את האור מאתמול מחמת פסידא דממון או מחמת טעם אחר מ"מ אקור משום דלא עשו חכמים חילוק בגזירתם והוי כמו קלירה וטחינה דצכל ענין אקור, אמנם דעת הרשב"א והרדצ"ז והמ"מ נראה דהיכי דהבולדח הוא צאר"י עלמו לא גזרו צה חכמים איקור, ואף אש נאמר דהנאח אורה הוי רק מכשירין מ"מ שרי אש לא היה אפשר מאתמול, ולפיו"ז לכאורה נראה דכיון דספיקא הוא אזלין צדרצבן לקולא.

ואף שראיתי מן המחברים שמתירים את ההדלקה ציו"ט מטעם זה משום דכיון דצבר נעשה צתחנת האלקטריא כל ההכנה להמלאח הזרם והאדם לריך רק לתנועה קלה ללחון צאלצבו לחילה קלה על הכפתור המפתח ומיד הוא מוליד צבר את האור, ולא דמי להני דתנן צמתניתין דאין מוליאין את האור משום דצבתי לריך מעשה טפי, מ"מ נראה דחלילה להקל גזירה מפורשת צנשנה מחמת חילוק קלוש זה, דהא מלין נמי שגזרו חכמים איקור להוליד ריח ציו"ט אף דגם צזה אינו לריך למעשה רצה חלל שהוא מופז צשמים על צבגד ותו לא, ואקור נמי לשאת תחת אליליו זרע התולעים שעושין המשו

מפני שהוא מוליד בחומו ואף דכנושא אותו לא קעביד מעשה כלל, ולכן אין להקל מחמת טעם זה בלי שום יקוד מן הגני' או מן הפוסקים.*

אמנם בשו"ת כתב קופר חאו"ה סי' קי"ז הביא ראייה דהמלכת אש, מלמדה לדאורייתא היא מממתייתין דצילה דקתני תחילה פלוגתא דר' אליעזר ורצנן לענין מוקלה והדר תני אין מוליחין את האור משמע דדין זה הליבא דכו"ע הוא גם לר"א איתא, וגם קתני במשנה שלאחריו ועוד אמר ר' אליעזר משמע דדין שלפניו דלא קתני דר"א חולק דמודה לזה וטוין ב"ק ע"א ע"ב, וקשה הא ר"א ק"ל ר"פ תולין דמכשירין שאפשר ג"כ מותר א"כ ר"א לית ליה הא דאין מוליחין את האור — ואין לנו רק דק"ל דמלמדה זו דאורייתא, וק"ל כתובי' שבת ר"פ תולין דר"א לא ק"ל דמכשירין שאפשר מותר רק במלמדה דרצנן אבל דאורייתא מודה לר' יהודה, ואפשר משו"ה נאיד הראב"ד לפרש כהרמב"ם דק"ל כרשב"א בשבת דנראה לו יותר דר"א לא דרש כלל תיבת „הוא" ואפילו דאורייתא מתיר אפי' אפשר לעשות מערב יו"ט והיה קשה לו בקושטיו ולכן כתב דמשום נולד אקור"י עכ"ל,

והנה זה ודאי דהכת"ס לא אזיל כאן בשיטת הט"ז דקוצר דלא התיירא התיירא ציו"ט בצערת יש מאין גם לצורך אוכל נפש, משום דא"כ מאי קשיא לו לר' אליעזר דמתיר מכשירין, והא מ"מ הולאת אש שאני דאקור אף באר"י עלמנו, אלא ודאי דק"ל דטעמא דהרמב"ם הוא משום דחשיבא מכשירין שאפשר מאתמול, וכמו שכתב המגיד משנה, וכן מצוה שם להדיא דצדקו שהביא דעת הירושלמי במגילה פ"א ה"ו דשה מפורש הוא טעמא דאין מוליחין הוא משום דהוי מכשירין, וא"כ ל"ע עובא דאין אפשר לומר דאקור הולאת אש הוא מדאורייתא, דהוי מכשירין שאפשר מאתמול מ"מ נסתברא דאי אמרת דהמלכת אש אקור מדאורייתא ע"כ דהיינו משום איקור בצערה, וא"כ קשה דאמאי לא נימא מתוך שהותרה בצערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך ושרי אפילו מדרצנן גם לכתחילה כמו שיצוה צ"ה לקמן דלורך של מכשירין מיקרי שפיר לורך קלת אף אם היה אפשר מאתמול, ואף לדעת הפוסקים דלא אמרינן מתוך ממלכת אוכל נפש למכשירין דאפשר מאתמול, מ"מ תימה גדול הוא דהא כתב המ"מ בפ"א מהיו"ט ה"א דרצנו קוצר כדעת רש"י צ"ה דף י"ב, דהיתירא דמתוך מהני גם לשלא לצורך כלל, והולאת אצנים דאקורא הוי רק מטעם מוקלה ולא מחמת איקור הולאת, ולכן כתב שם דהצערה שלא לצורך נמי שרי אף לכתחילה, משום דגבי איקור הצערה כתב רחמנא ציוס השצת למידק מיניה הא ציו"ט שרי, וכיון דגלי קרא דציו"ט שרי תו אמרינן דצבל ענין התיר הכתוב משום דמתוך שהותרה הצערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך ולכן שרי צבל ענין, וא"כ כיון דלא מלריך הרמב"ם לורך קלת כ"ש דשרי לצורך מכשירין דהא לא גרע משלא לצורך

כלל, ואין לומר דשאני מכשירין דגזיה"כ הוא דממעטין ליהו מקרא ד"הוא" דדרשין מנייה הוא ולא מכשירין כמו דממעטין מקרא דלכס לעורך גבוח ועכו"מ וכדומה, דשאני הכא דהא אפשר לאוקמא קרא דמייעוטא דהיינו דוקא צמלאכות דלא משכחת צבו צסום פעם לעורך אר"י עלמו.

ובשרמא אליבא דר"י אליעזר שפיר י"ל דאיסור הולאת אש הוא מן התורה משום דר"א שמותי הוא ולית ליה כלל היתירה דמתוך ולבך לדידיה לא שרי רחמנא להצטרה כי אש לעורך אר"י עלמו או אף לעורך מכשירין שלא היה אפשר מאתמול, כיון דצמלאכה דאורייתא מודה ר"א דהיכי דהיה אפשר מאתמול אקור מן התורה, אבל מ"מ צדעת הרמב"ם לא ידעתי איך אפשר לומר דאקור מן התורה אש לא כדעת הט"ז, ועל זה הלך הכת"ק עלמו משיג עליו ולע"ג.

ומיהו בלא"ה י"ל לקטור ראיתו של הכת"ק דהא דאין מויליאין את האור דבר תורה הוא משום דאיל"ה אמאי מודה ר"י אליעזר, ד"ל משום דאף דלא אקור אלא מדרבנן אפי"ה לא דמי להביא דר"פ תולין דהתם איירי צאיקור עשית אוכל ארעי דעיקרו הוא רק מדרבנן משום גזירה אטו אוכל קצע, משא"כ צמוליא אש דהוי הצטרה שהיא אצ מלאכה אלא דהתורה התיירא את ההצטרה ציו"ט אבל מ"מ הצטרה כזו שהוא מוליא צב אש אקרוה חכמים וי"ל דצכה"ג תמירא טפי כיון דעיקרו מלאכה דאורייתא הוא ולבך מודה צב ר"א דאש היה אפשר מאתמול דאקור ולע"ג.

עוד י"ל דמדצרי הירושלמי שהצוא שם הכת"ק עלמו להוכיח דטעמא דאין מויליאין את האור הוא משום דהוי רק מכשירין, יש להוכיח קלת דאיסורא דאין מויליאין הוא רק מדרבנן. דהכי איתא צירושלמי פ"ה דנקי מגולה ה"ו אהא דתגן אין צין יר"ט לשבת אלא אוכל נפש "תני צסם ר"י יהודא אף מכשירי אוכל נפש התיירו, מאי צונייבון? ר"י חקדא אמר לחדד ראשו של שפוד איכא צונייבון, ר"י חנינא צריה דר"י אצבו הוליא אש מהאצנים צונייבון, תני ר"י יהודא צר פזי דצרוזליה הוא הדצר? (פירוש צתמיה וכי זהו הדצר דפליגי ציה חכמים ור"י) מהו הוא הדצר?, לחדד ראשו של שפוד הוא הדצר, או להוליא אש מן האצנים הוא הדצר?, (פירוש על איזה מן האמוראים הוא מתמיה) לית לך אלא כהדא אין משחזין את הקבין אבל משיאה על גבי חצרתה, אמר ר"י חקדא דר"י יהודא היא, דמר ר"י יהודא צסם שמואל דצרי הכל היא, כדי להצטיר שמנונית שעליו, וצקרבן העדה צפירוש השני כתב דאר"י חקדא הוא דקמתמיה דהא ר"ח עלמו אמר דהך משנה דאין משחזין ר"י יהודא היא ואפי"ה אקור להשחית, והיינו משום דר"י יהודא לא התייר כי אש צמלאכה דרבנן ולא דאורייתא.

והנה המעיין היטב צירושלמי יראה דהירושלמי לא הציא צסום מקום טעמא דאמרו צנני דידן דלהכי מתיר ר"י יהודא אף לעורך מכשירין משום

דברים מקרא דלכם לרבות כל לרכיכם, והיינו משום הירושלמי קוצר דר"י וחכמים פליגי רק צמלאכות דרבנן אס התירו צמכשירי אוכל נפש או לא, גם יש לדקדק דמי"ט דר' מנינא צריה דר' אצבו דק"ל דהוליא אש מן האצנים איכא צינייכו ומה טעם פליג ר"ח דאמר לחדד ראשו של שפור צינייכו, וצמאי פליגי, ולכן נ"ל ודאי דר' חנינא חולק שפיר ר"ח וקוצר כדאמרן דגם ר' יבדא לא התיר כי אס מלאכות דרבנן ולא דאורייתא ולכן לא רצה לומר דחדוד שפור איכא צינייכו דהא הוי דאורייתא וגם ר' יבדא מודה דאקור, אלא הולאת אש מן האצנים דהוי רק מלאכה דרבנן צבא פליגי ר"י וחכמים, אלמא דאיסורא דאין מוליאין וכו' הוי רק דרבנן ודו"ק.

ובעיוני בדברי הירושלמי הייתי כמשתומם על הגאון הגדול צעל כת"ס ז"ל שכתב דמלשון המשנה מוכח ודאי דגם ר' אליעזר מודה צבא דאין מוליאין את האור, ולכן הקשה דכיון דטעמא דאקור הוא משום דהוי מכשירין שאפשר מאתמול והא ר' אליעזר מתיר צמכשירין צכל ענין צין אס היה אפשר מאתמול וצין לא אפשר, ולכן הוכרח לחדש דאיסור הולאת אור הוא דאורייתא וגם ר' אליעזר מודה, ועל זה קשה לי טובא דמי"מ מה יענה לדברי ר' חנינא צריה דר' אצבו שצירושלמי דאמר להדיא דהוליא אש מן האצנים איכא צינייכו, הרי להדיא דהך משנה דאין מוליאין וכו' לא קאי כר' יבדא וא"כ כר' אליעזר נמי לא אתיא דגם לדיודיה שרי להוליא אש, דהא כמו דבתלמודא דידן צר"פ תולין אמרו דר"א קוצר כר' יבדא הי"א אמרו כן צירושלמי שם, וא"כ קשה קושית הכת"ס אליצא דהך מ"ד שצירושלמי, וגם צלא"ה קשה לדברי הכת"ס עלמו שהוכיח שם הירושלמי פליג אתלמודא דידן דאמרו דלא שרי ר' יבדא מכשירין כי אס היכי דלא היה אפשר מאתמול אצל צאפשר לא, ודעת הירושלמי הוא דצכל ענין שרי לר' יבדא וא"כ ודאי דגם ר' אליעזר לית ליה האי חילוק וגם מליין דר"א מתיר מכשירי מלוא אף צשבת, אלא ודאי דלרכיכם ע"כ לומר דהך צבא דאין מוליאין וכו' לא קאי כר' אליעזר.

ומה שהקשה לישנא דמתני' דקתני ועוד אמר ר' אליעזר משמע דלא פליג ר"א אצבא קמיייתא דאין מוליאין וכו', ראיתי צקי ומלור דצב שהאריך שם הרבה צענין האלקטריא וז"ל צחא"ח קמן י"א: "כי אין כאן ראיה דמתניתין דאין מוליאין ר"א היא דהא רש"י והתוס' צמתני' דאחרי משנה זו דועוד אמר ר"א כתבו דהך מתניתין לאו ר"א הוא רק רבנן ומשוי"ה ק"ל לרש"י לישנא דועוד דהא אפסקוה רבנן צהך דאין מוליאין דלא ק"ל לר"א כמי"ש המעיון צדברי רש"י ותוס' צצילה דף ל"ד, ופליאה גדולה היא דאישתמיטתיה דברי רש"י והתוס' הכ"ל שכתבו היפך דבריו ממש ואזדא לה ראיתו לגמרי" עכ"ל, ואין דבריו נכונים כלל דנכי דהך דואין מוליאין לאו

ר"א אמרה ולכך לא שייכה למיתני ועוד אמר ר"א כיון דחיבה הפסק במילתא דלאו דיליה, אבל נ"מ משמע ודאי דעכ"פ לא פליג ר"א אהך צבא ומודה הוא דאין מויליאין וכו' וכן מבואר בדברינו להמעיין היטב שם ברש"י ותוס',

אמנם לעי"ד נראה דהדרבה אי אמרינן דרי אליעזר פליג נמי אהך צבא דאין מויליאין וכו' יוחא טפי לישנא דמתני דתני „ועוד“ אמר ר' אליעזר,

דהנה צדק ל"ד כתב רש"י דלכבי תני ועוד אמר ר"א משום דתני אחת לקולא גבי מוקצה, קאמר הכא ועוד אחריתי לקולא, והקשו ע"ז רש"י ותוס',

„וכה הפסקות רבנן במילי טובא צאין מויליאין את האור והכך דבהדיא וא"כ לא שייך ציה למימר ועוד דכבי מוכה צעירוצין דכל היכי דהפסקות צדרי דלא חיירי צה לא שייך למימר ועוד“ עכ"ל, אולם לדעת הרמב"ם יוחא דכיון דהך צבא דאין מויליאין לאו ר' אליעזר אמרה וכן קיומא דמילתא דהך צבא ואין מלצנן את הרעפים לללות צהן נמי הוי הטעם משום דתיקון הרעפים הוי מכשירין שאפשר מאתמול, וא"כ ר"א דלא מפליג צין אפשר ללא אפשר פליג נמי אדיון זה שבמשנה (ועיין בכת"ס) וא"כ י"ל דכולי הך צבא הוי קיומא דמילתא דרבנן דפליגי אר"א, ומשום דחיירי צהדלקה נקיים כל מילי דהדלקה ודבר תני „ועוד“ אמר ר"א ופליגי עליו חכמים גם צה,

ומדוקדק שפיר לישנא דו"עוד“.

אכן אף כי סברה הוא לומר כן, עכ"ז משמע מדברי הראשונים שבסוגיא שם דהדרבה אי ר"א פליג נמי אהך צבא קשה טפי לישנא דועוד,

וחי לשון הר"ן ז"ל צמק' ציה שכתב: „ואחרים הירלו דכיון דהפסקות במילתא דק"ל לא השיבא הפסק כלל ושפיר תני ועוד“ וכן לעי"ד מוכח קלה מסוגיא דעירוצין כמבואר למעיין שם היטב.

שוב ראיתי שהל"ח בייתי בצברה זו צר מזליה של הגאון צעל פ"י שכתב אהך משנה דאין מויליאין וכו' לדעת הרמב"ם „נראה דכאי דאין מויליאין מדברי חכמים דלעיל הוא דאי לר"א ודאי שרי דהא שמעינן לר"א צר"פ תולין דאפי' מכשירין שאפשר לעשותן מעו"ט מתיר כדאיתא התם צגמ',

וצה יש ליישב נוח שהקשו רש"י ותוס' לקמן צדק הסמוך צמשנה ועוד אמר ר"א דקשיא לכו לשון ועוד כיון דהפסקה צמילתא אחריתא ולמאי דפרישית צשיטת הרמב"ם חתי שפיר דלא הוי הפסקה צמילתא אחריתא כיון דחכמים דר"א גופייהו הוא דמסקי לה האי צבא דאין מויליאין“ עכ"ל, ושוצ חזר וכפל

את דבריו צדק ל"ד ע"א, ומה שהקשיתי לעיל ל"ע ויש ליישב.

אמנם נראה לדעת הרמב"ם לשטתיה צלא"כ לא קשיא כלל קושית הכת"ס,

דהנה אף צגמ' דידן צר"פ תולין מבואר דטעמא דאין תולין את המשמרת הוא משום היקור עשית אוכל ארעי, נ"מ צפסק הרמב"ם צפכ"א

נוה' שבת ה"ז כתב: „וכן אקור לתלות את המשמרת כדרך שהוא עושה

נוה' שבת ה"ז כתב: „וכן אקור לתלות את המשמרת כדרך שהוא עושה

נוה' שבת ה"ז כתב: „וכן אקור לתלות את המשמרת כדרך שהוא עושה

בחול שמא יבוא לשנור, ועיין במג"א ק' שט"ו ק"ק י"א ובמהכ"ס שם שתמכו
 לדעת הרמב"ם קשה דא"כ מאי פריך שם בגמ' לר' אליעזר השתא אוקופי
 אוהל ארעי לא מוספין למיעבד לכתחלה שרי, והא לדעת הרמב"ם הרי
 ליכא הכא כלל איקור עשית אוהל במשמרת אלא טעם אחר יש בדבר
 ועיש"ה, ונלע"ד ליישב תמיכתם עפ"י דברי הרשב"א שם בר"פ תולין שכתב
 שם בדף קל"ח ע"ה בד"ה "אלא אמר רבין מדרבנן שלא יעשה בדרך שהוא
 עושה בחול, פירש"י ז"ל דלאו משום אוהל ארעי הוא אלא שלא יתקן לשמר
 בקצב בדרך שהוא עושה בחול, והראיה מדאמרין לקמן תולה אדם את
 המשמרת ציו"ט לתלות בו אגוזים ורימונים ותולה בו שמרים, ואי טעמא משום
 אוהל מה לי תולה לרימונים מה לי תולה לשמרים מ"מ הא עבד אוהל ארעי,
 והקשה עליו הרמב"ן ז"ל דמדאקשוי לעיל לר"ה השתא אוקופי אוהל ארעי
 איקור לעשות לכתחילה שרי אלמא טעמא דמשמרת משום אוהל ארעי הוא ותרץ
 הוא ז"ל דדילמא קוגיא דלעיל בשעת רב יוקף איתמר עכ"ל, ולפ"ז יש לפרש
 גם בדעת הרמב"ם דלפי המסקנא ליתא כלל קושית הגמ' צריש הפרק מר'
 אליעזר אר"ה ולא צעין כלל לשנויי דר"ה בר' יהודה ועדיפא מר' יהודה [וגם
 תתישב בכך קושית התוס' שם בר"פ תולין בד"ה דר' אליעזר וכו' ועיש"ה
 ודוק] ולפ"ז לפי מאי דקיי"ל להלכה, אזלא שפיר הכי צבא דאין מויליאן וכו'
 גם אליבא דר' אליעזר, משום דאף אי קוצר ר"ה במכשירין בר' יהודה מ"מ
 היכא דאפשר מאתמול מודה דאקור, ודו"ק.

הדרן לדון דין דעב"פ לפי הדברים האמורים עד כאן אפשר להתיר את
 הדלקת האלקטריא ציו"ט לדעת הרמב"ם, אמנם יש לשדות זה נרגא,
 דבר"פ אין לדין כתב הרמב"ן במלחמות וז"ל: "אלא הווי יודעים שלא כל
 המלאכות הותרו ציו"ט אלא הכשר המאכלים לאכלן כגון אפיה ובישול וכיוצא
 בהן אבל לאוד צעלי היים שאינן ברשות אדם וכן לעקור דבר מגדולו כגון
 ק"ירה ותולדותיה אלו וכיוצא בהן אקורין והן בכלל מלאכת עבודה" עכ"ל. ומה
 שתמה עליו הר"ן דלפ"ז למה יהא אקור לטחון חטים מן התורה ויהא מותר
 לדוך כל הנידוכין כדרכן שהרי שחיקה ודאי תולדה דטוחן הוא. עיין בלשון
 הרמב"ן ז"ל שהרגיש צזה וז"ל: ולדברי הכל נתמעטו טחינה וברקדה שלא
 התירה תורה ציו"ט אלא מלאכות של יומן כגון שחיטה אפיה ובישול, אבל אלו
 תקון הן ודך בני אדם לתקן מהם ליומים הרבה אמרה תורה יתקן כדרכו
 מחול ליו"ט שלא יתקן מיו"ט ליומים הרבה של חול, ואע"פ שמלינו היתיר
 במלאכות הללו טוחנין את הפלפלין צריחים שלהן וכל הנידוכין כדרכן נמי
 טחינה היא — הנהו מלאכות דיוס נינהו ומ"מ נתמעט ק"ירה ותולדותיה
 כגון תולש פירות הנאכלים שלא התירה תורה אלא להכשיר אוכלין שברשותו אבל
 לעקור דבר מגדולו לא ואפי' לפירות הנפגמים מיום לחצרו כגון תאנים ותוחים

עכ"ל, ואפשר דהיינו טעמא דלא ניחא ליב לברין חילוק זה של הרמב"ן צין מלאכות של יומן או לא משום דק"ל דלא מקטצר לומר דמכני חילוק זה גם לענין דאורייתא.

והנה זה ודאי דהרמב"ן ז"ל לאו מקצרה דנפשיה אמר האי מילתא דהא מצוהר שם דהרמב"ן צהאי תירוצא לא אזיל כלל בשטת הירושלמי דדריש סמוכין דלא הותרו כל המלאכות כי אם משעת לישה ואילך, וא"כ ל"ע היכא רמיזא צאורייתא חילוק זה צין אם המאכל הוא צרשות האדם או לא ומלילה דהרמב"ן דקלירא ולידה וכיולא צהן אסורי מדאורייתא, ונראה דע"כ לומר דק"ל דפשטא דקרא ד"אך אשר יאכל לכל נפש" משמע דאיירי דוקא ביכי דיש לו כבר המאכל צרשותו אלא שאינו ראוי לאכילה והוא עושה מלאכה ומתקן אותה להיותו אפשר לאכילה, ובכה"ג כיון שהמאכל הוא כבר צרשות האדם, התירה התורה כל מלאכה כדי לתקן אותה לאכילה, אבל אם המאכל עדיין לאו צרשות אדם הוא אלא דע"י מלאכה הוא מביא את המאכל צרשותו צכה"ג לאו אוכל נפש הוא דמיקרי.

ואף דצטו"ע פסק המחבר כדעת הרמב"ם דגם קלירא ולידה שרי מדאורייתא מ"מ נראה דר"ל דהיינו דוקא משום דצברי דחקרון קלירא ולידה הוי כחקרון צישול ואפיה וכדומה, משום דצברי דגם צהני המאכל צעולם אלא שהוא מחוקר תיקון דהיינו הכנסה לרשות אדם, אבל ביכי דהמאכל אינו צעולם כלל כגון המנולת אש שמעיקרה לא היה אש כלל צעולם, נראה דאף שהוא ממליא אותו כדי לחמם צו או כדי ליבנות לאורו כמו צהדלקת האלקטריא, אף אם נחמר דהנחת אורה או חמום דהוי הנחת הגוף חשיצא כהנחת מאכל מ"מ לאו אוכל נפש הוא דמיקרי דלא התירה התורה שום מלאכה כי אם לצורך נפש האוכל ולצורך המאכל עצמו דהיינו תיקונו והכשרתו לאכילה, אבל כאן הוי רק לצורך האדם ולא לצורך המאכל דהא צנ"ד המאכל הוא האש וכיון דאכתי ליתנייהו להאש צעולם לאו מלאכת אוכל נפש הוא, [ולא משמע פירוש זה צכוונת הטי"ז משום דמלשונו נראה דטעמא דחקור הוא משום דהמנולת יש מאין הוי מלאכה חשובה, ואהא קשיא לן דלא מלינן צשום מקום חילוק צין מלאכה חשובה או לא, ולפי דברינו לאו מחמת חשיבות המלאכה הוא דחקור אלא משום דצכה"ג לאו אוכל נפש הוא].

ואין לומר דמ"מ לישתרי מטעם מתוך שהותרה לצורך דהיינו הצצרה מאש מלויב דשרי משום דכיון דכבר איתא לאש צעולם הוי הצצרה צו כאילו הוא מתקן את האש שהוא כבר צעולם אלא שהוא מגדילו ומוקיף עליו אור, והשיב לצורך האוכל ה"י שרי המנולת האש, ואף דהמנולת המאכל לאו אוכל נפש הוא וכדאמרן לעיל דאך אשר יאכל לכל נפש דאיירי ציה קרא היינו דוקא לצורך המאכל שהוא צעולם מ"מ לא גרט מהנולת ק"ת

ולולב דאמרינן מתוך שהותרה הולאה לזרך אכילה הותרה נמי שלא לזרך אכילה וה"ל צ"ד עכ"פ לזרך קלת מיבו הוי, וגראה דהא קי"ל דהותרה דמתוך לא מהני כי אם היכא דאיכא גם לזרך קלת וצעינן נמי שהלזרך יהיה דוקא שוב לכל נפש, וגראה הטעם ממש דצעינן לזרך קלת שיכיה משין הלזרך הגדול שמחמתיה הותרה עיקר המלאכה דהיינו לזרך השוב לכל נפש דהא רחמנא אמר אף אשר יאכל, "לכל נפש" ולכך גם הלזרך הקטן לרך שיכיה דוקא שוב לכל נפש.

ובעין זה אמרתי ליישב פסק הרמב"ם צפ"ג מה' סמך ה"ח שכתב: "ואם מלאו (את החמץ) ציזם טוב כופה עליו כלי עד לערב ומצערין וכתב המ"מ: ודעת רבנו לפי הנראה לפרשה אפילו אם לא ציטל ואעפ"כ אינו יכול לברפו ציו"ט, ובכפ"מ כתב: "הקשו בהגהות יצערנו צמקומו והא אית ליה לרי יהודה מתוך שהותרה הצערה לזרך הותרה נמי שלא לזרך— וי"ל שכשהחירו הצערה שלא לזרך ה"מ כשיש לזרך היום קלת וכ"ה הא איכא לזרך היום כיון דאיכא מלוא ליתא דהא שריפת קדשים מלות עשה ואינו דוחק יו"ט, ועוד דהא אמרינן צפ"ק דכתובות דף ז. דלא אמרינן מתוך אלא בהנאה השוב לכל נפש פ"י לכל גוף אדם והכא איכא הנאה לשום גוף" עכ"ל, ורחימי צמגן האלף ק' תמ"ו סק"ד ובהפלאה צהדושו לכתובות שתמה עליו דהא יסוד הביתר של מתוך הוא צממה דמק' צילה דף י"ב. והתם שרינן להוליא קפר ללמוד צו ותינוק למוול הותו ולולב לנחת צו אף דאיכא רק הנחת מלוא ולא הנחת הגוף ואפ"ה שרי, אמנם צאמת דברי הכפ"מ כאן הם נמש דברי הרמב"ן ז"ל צמק' צילה הביאו שם הר"ן דף ע"א ועי"ש.

ועפ"י הכלל הנ"ל דטעמא דצעינן שהלזרך קלת יהיה דוקא שוב לכל נפש הוא ממש דצעינן שיכיה משין הלזרך הגדול שצברו הותרה עיקר המלאכה, ו"ל נמי דכמו שעיקר היתר הצערה מאש המלוי דהיינו לזרך אר"ג הוא לזרך היוצו כלומר שהוא רולה בצערת האש כדי שיוכל לאפות צו את פתו ולצטל צו את קדירתו שהוא רולה צהם אצל לא שרולו הוא רק לכלות את העלים, וה"ל צעינן שגם הלזרך קלת יהיה ג"כ צהיוב כלומר שהוא לרך את הדבר שהוא עושה צו את המלאכה צצול לזרך קטן כגון הולאת ק"ת ולולב שהוא לרך להק"ת והלולב כדי לקום צהם מלוא, אצל עכ"פ ההולאה הוא לזרך כזה שהוא רולה צקומו של הקפר והלולב והוי שפיר כמו הולאת מאכל לאכלו שהוא רולה צהולאתו צקיום המאכל, וגם כאן כיון שהוא רולה צקיום הדבר הוי שפיר משין הלזרך הגדול, משא"כ שריפת קדשים והשצתת חמץ אף לזרך מלוא חשיבא נמי לזרך קלת, נ"מ אין זה משין הלזרך הגדול דהיינו אוכל נפש עלמו דהא כל הצערות

רולה הוא בקיומו של האש וכאן הוא עוקר הכונה והתכלית שיצטרך הדבר מהר מן העולם, ולכן אין הצערה זו מותרת מטעם מתוך, וכן בהולאת מת לקצורה דליווי זה הרמזין נמו הוא הולאה שלא לצורך דהא הולאת מת הוא מלאכה שאין לריכה לגופה ואין דומה לורך זה לצורך הגדול דהיינו הולאת המאכל שהוא לריך לגופו, ומיכו כל זה דוקא לר"י דק"ל דמלאכה שאין לריך לגופה הוא מלאכה ואם היזד בשעת חיוב מיתה אצל לר"ש דק"ל דמשאל"ג מה"ת לאו מלאכה היא מקתבר דצכה"ג כ"ש דשרי משום דהא דאקרו חכמים משאל"ג הוא משום גזירה לריך לגופה, וכל שאם הוא לריך לגופו שרי כ"ש דשריטפי צאינו לריך לגופו, ואף כי דוחק גדול הוא להעמיס כונה זו בדברי הרמזין מ"מ הקצרה עלמה ישרה היא, ומיכו לדעת הכס"י עדיין קשה מנמי פסחים דף ו': דמוכח דשייכא טעמא דמתוך אף בשריפת חמץ, ונראה דלפי מאי דק"ד התם דחוצת תשבייתו הוא דוקא ציו"ט מיקרי לורך היום וחשיב שפיר לורך היוצי ול"ט. *

ומיהו לפי זה יש לאקור להוסיף עוד פתילות צנר כדי שיצטיר הרבה ויכבה מזה משום דהוי הצערה שלא לצורך, דאין לומר דמ"מ איכא לורך קלת צזה שהוא רולה למחר את הכצוי, דהא אין זה מעין הלורך הגדול שהוא רולה בקיומו של הדבר והכא רולה הוא רק כדי שימחר להכבה, ול"ט צב"ט ק' תקי"ד ק"צ שכתבו לביתר, וגם האוקרים הוי רק משום דצצרו דצכה"ג הוי כגמס כצוי אצל מוחמת הצערה עלמה ליכא מאן דאקר ולדצרינו ל"ט, גם ל"ט צצ"י וצצ"ח ק' תקי"ח בענין הולאת מפתח וכלים ויש לחלק. **ועתה** נחזור לנ"ד דכיון דעיקר היתר של אוכל נפש הוי רק לצורך המאכל שהוא בעולם והוא רולה רק לתקנו, ה"י אין להחיר מטעם מתוך כי אם צכה"ג, משא"כ הדלקת האלקטריא דהוי רק בהולאת מאכל עבור האדם ולא עבור תיקון המאכל עלמו צכה"ג לא התיירה התורה, משום דחשיב כמלאכה שלא לצורך כלל דקו"ל דאקור כדעת הרמ"א צכה"ה צב"ט ק' תקי"ח.

אור"ח אפשר לומר דלא כתב הרמזין כלל זה כי אם גזי קצירה ולידה וכיולא צהן דהיינו משום דאלו המלאכות הוי לעולם בהמלאת מאכל שאינו צרשות אדם, משא"כ הצערה דהותרה ציו"ט כגון שהוא מצטיר מאש המלוי וכיון דאישתרי כבר הצערה הו שרי בכל ענין צון אם יש כבר אש אלא שהוא מוסיף, וצון אם ליתא אש כלל אלא שהוא ממליאו כיון דבכל ענין רק שם הצערה הוא והצערה הא שרי ציו"ט. אמנם מדכתב שם הרמזין גם הילוק זה צין מלאכה שנעשית ליום אחד למלאכה שנעשית לימים רבים ואקר משום כך מלאכת הטחינה מדאורייתא, ואפ"ה שחוקת תצלין מותר אלמא דאף דאיכא טחינה דשרי לכתחילה אף מדרבנן מ"מ איכא

טחינה דאקור מן התורה וא"כ ה"נ כאן בהבערה, ואף דיש לחלק קצת
 אבל עכ"פ מידי ספיקא מיהו לא נפקית והוי ספיקא דאורייתא לחזינן
 לחומרא וי"ע. ומי"מ נראה לדעת הרמב"ם אין לפרש בן כיון דקוצר
 דהיתירא דמתוך דאמרינן בהולאה והבערה מהני אף לשלא לצורך כלל, וא"כ
 אף חי לא חשיב צכה"ג לצורך אורי"מ לא גרע משלא לצורך כלל. ואף דו"ל
 דלא מהני היתירא דמתוך כי אם לשויה כמו לצורך אורי"מ משא"כ הכא דאף
 חי הוי אורי"מ ממש נמי אקור כמו שנתבאר לא אמרינן כלל היתירא דמתוך,
 מי"מ נראה דטעמא דמתירים אף שלא לצורך כלל היינו משום דאמרינן
 דמלאכה זו לא אקרתה התורה כלל צו"ט משום דלא חשיבא מלאכת
 עבד, (אף דלעכו"מ או לצורך חול אקור שאני התם דגזיה"כ הוא) וא"כ ה"נ
 צו"ד כיון דטעמא דאקור הוא משום דלא קרינן ציה אף אשר יאכל לכל נפש
 נמי מותר, ומי"מ לדעת הט"ז דטעמא דאקור הוא משום דמלאכה חשובה היא
 ינחא שפיר אף לשטת הרמב"ם ודו"ק.

אמנם לכאורה י"ל דאף לדעת הרמב"ם ז"ל לא אקור מן התורה כי אם

כשהוא מוליד אש כדי לחמם בו או ליהנות לאורו דאז כיון
 דעיקר המלאכה הוא לצורך האש עלמנו כדי ליהנות ממנו אז לא חשיב כלל
 אורי"מ, משום דכיון דשעת ההמלאה דהיינו בשעת מלאכת הבערה אין עדיין
 המאכל צעולם אלא שע"י מלאכה הוא נמליא את עיקר המאכל צכה"ג לא
 מיקרי אורי"מ, אבל אם הוא ממליא אש כדי לאפות ולבשל בו או אף אם
 כוננו הוא רק כדי להדליק בו אש אחר לצורך אפיה וצשול י"ל
 דצכה"ג לא אקור כלל מה"ט, משום דלכאורה קשה אמאי שרי הבערה
 צו"ט והלא אינו נהנה כלל מגוף האש כי אם ממה שהוכשר על ידו וא"כ
 חשיב רק מכשירין וקשה לרצנן דרי יהודה דאקרי מכשירין ואף לר"י נמי
 קשה דמי"מ היכי דאפשר עכ"פ מנחתמול מיהו ליתקר, וראיתי צשו"ע הרב
 ס' תנ"ה שכתב: "וכן הבערה אע"פ שאינה נעשית בגוף האוכל אף
 אם היא לצורך אכילה שהרי הוא מצעיר אש בעלים ומבשל עליהם מי"מ
 כיון שהיא מתקנת את המאכל — הרי גם היא בכלל מלאכת אוכל נפש"
 ולפי"ז ל"ל דהא דשרי להדליק גפרור צו"ט כדי להדליק בו את העלים
 ולא אמרינן דהבערת הגפרור חשיב רק הכשרה כדי להדליק בו את העלים,
 הוא משום דכיון דהאש של העלים הוא תולדה מהאש שצגפרור הוי כאילו
 גם אש הגפרור מקייע צבישול הקדירה וחשיב גם הדלקת הגפרור כמו
 אורי"מ עלמנו, וא"כ י"ל כיון דעיקר הטעם דחשיב הבערה מנאכת אורי"מ הוא
 משום תיקון הפת והקדירה א"כ גם המלאכת האש חשיב נמי לצורך אורי"מ
 כיון דהמאכל שהוא רוצה לתקן בו הרי הוא כבר צרשוחו, ולא אקור צכה"ג
 אלא מדרבנן משום מוליד.

אך לכאורה קשה דאי"כ גם אם ממליח אש כדי ליהנות לאורו נמו ליחשב עכ"פ כמו מכשירי או"י כמו שיצוהר לקמן דהנחת אורה חשיב מכשירי או"י כמו שמצוהר לקמן דהנחת אורה חשיב מכשירי או"י מפני שע"י האור מתאווים יותר לאכול ואי"כ נהי דלא שרי מטעם מכשירין משום דאפשר מאתמול, אבל עכ"פ נימא ציה מתוך שבותרה המלאת אש כדי לאפות ולבשל הי"י שרי לצורך מכשירין דהא קיי"ל דאמרינן מתוך ממלאת או"י למכשירין.

ורבן נראה פשוט דכיון דקיי"ל דלא שרי משום מתוך אלא בדאיכא לורך קלת היינו משום דמחמת טעמא דמתוך חשיב הכ לורך קלת כמו לורך גדול, משא"כ הכא דאף אם נאמר דהנחת מכשירין חשוב כמו או"י עלמנו נמי אקור, משום דכיון דצשעת המלאכה אין המאכל כלל בעולם לא חשיב כלל או"י. צרם כיון דאתינן להכא נ"ל ודאי דלפי דצרינו דלעיל אליבא דהרמב"ן אין שום קצרה לחלק בין המלאת אש כדי לאפות ולבשל או כדי ליהנות מגוף האש עלמנו, וק"ו הוא ומה אם האש עלמנו חשיב כמו מאכל ואינו מחוסר שום תיקון ואפשר ליהנות ממנו מיד כגון לחמם או ליהנות לאורו ואפ"י אקור, כ"ש היכא דהוי רק מכשיר לדבר אחר כגון לאפות ולבשל צו דעוקר ההנחה הוא מהמאכל ולא מהאש כ"ש דאקור טפי והוא פשוט. *

וי"ש לי להביא קלת ראיב לדצרינו נגמי פסחים מ"ז ע"ב דפריך התם אצ"י לרצה דאית ליה הוואיל מהא דהניח המבשל גיד הנשה בחלב צו"ט ואכלו לוקה חמש—ואי אמרת הוואיל אהצערה לא ליחייב הוואיל וחזי ללרכו—אלא אפיק הצערה ועייל עלי מוקלה, ומוקלה דאורייתא הוא א"ל אין דכתיב וביה ציום הששו והכינו את אשר יצאו ואזהרתיה מהכא מלא תעשה כל מלאכה, והנה זה ודאי דמלקות דעלי מוקלה לאו משום הצערה הוא דהא אמרת אפיק הצערה, וע"כ ל"ל דההשתמשות דעלי מוקלה הוא עלמנו הוי לאו אף אם אינו עושה שום מלאכה מל"ט מלאכות צשמשו ולפי"ז יש להבין דצשלמא "עשה" שפיר איכא משום דמקרא דוהכינו שפיר איכא למילף דכל דצר שהוא אוכלו או משתמש צו צו"ט לריך להיות מוכן מאתמול וכל שהוא אוכלו בלי הכנה מאתמול עובר בצערה אבל מלן דאיכא הכא אזהרה דלא תעשה כל מלאכה, וכתב שם רש"י, דכיון דלאו מזומן הוא והכתוב קראו הכנה הויא לה מלאכה ועובר עליה משום ל"ת כל מלאכה" ונראה כוונתו דכיון דמקרא דוהכינו חזינן דהכנה אית צה חשיבות לכך אמרינן דאם לא הוה מוכן מאתמול והוא משתמש צו בלא הכנה הוי שמוש זה כאלו מוכן אותו עכשו להסקה או למאכל וחשיבא שפיר מלאכה, דהרי אשכחן בחלה שנימאת דקוצר רש"י צמק' בילה כ"ז : דאין נותנין אותה

לפני כלבו ואע"ג דאין כאן שום טורח מ"מ זכו ציעורו, וכשם שאין שורפין את הקדשים שנעמארו כך אין מצערים את החלה דרחמנא אחשבה לבצערתו אע"ג דלית בה מלאכה ואע"ג דאית בה לורך בדאמרינן אין מדליקין בשמן שרפה ציו"ט ואע"פ שהוא לורך יו"ט להדליק ללורך אכילה עכתו"ד רש"י וה"ל כאן רחמנא אחשבה את ההכנה כמו התם את הציעור.

אמנם ל"ע דבשלמא התם צשריפת קדשים שפיר י"ל דכתיב שהוא נהנה צהדלקה זו מ"מ עיקר הנהנה של ציעור שריפת קדשים לאו לורך אר"י הוא ולכך חקור אף אי איכא נמי הנאה צבדיה כיון דעיקר חשיבות הנועשה לאו ללורך אוכל נפש הוא, אבל הכנה מוקלה נהי נמי דחשיבא מלאכה מ"מ איך אפשר דאזכרתייה הוא מל"ת כל מלאכה דמ"ש מאפיה וציו"ט דהוי נמי מלאכה ואפ"י שרי ללורך אר"י משום דלאו מלאכה עבודה הוא וה"ל כאן צשלמא אם אוכל את גוף המוקלה עלמו כגון שאכל צילה שגולדה ציו"ט או למוקים וגרוגרות דלא הוי חזי מאתגול ניחא שפיר דעבר אעשה דוכינו וגם על אזכרת לאו של ל"ת כל מלאכה, אבל הכא צהדלקת ע"י מוקלה קשה נהי צהדלקת העלים חשיב כמשתמש צמוקלה דדמי לאכילת מוקלה מ"מ מצואר לקמן דאף אי מוקלה דאורייתא מ"מ מותר ליבנות מן המוקלה צהנאה דמונילא שלא ע"י מעשה צגוף המוקלה ושרי להתחמם או לצבל נגד אש של מוקלה, וא"כ איך הוא עובר על אזכרת הלאו והא כיון דלאחר שידליקס יחי מותר להתחמם או לצבל כנגדם וא"כ נמצא דעבר אלאו דל"ת כל מלאכה ללורך אר"י ואמאי לוקה, ואין לומר דלא שרי רחמנא מלאכה אר"י ציו"ט כי אם צמאכל של היתה, משא"כ מצעיר או משתמש צמוקלה חייב משום דקא עביד מלאכה צמוילתא דחשיבא ציו"ט כמו דבר האקור, ולא היא דהא מצבל גיה"ע או נבלה נמי שרי אי אמרינן מתוך ונשמע דאי הוי נשכחה ציה נמי הנאה חשובה דדמי לאר"י ע"י היתר הוי שרי לכר"ע משום דחשיב כמו אר"י עלמו ואף דמאכל של איקור הוא וא"כ ה"ל כאן.

אמנם לדברינו ניחא דכיון דגלי קרא דאיכא חשיבות להכנה אמרינן דעלים דלא הוי קיימי צציהשמי"ש להסקה ועכשו הוא מכין אותם להסקה ע"י ההסקה עלמה או משתמש בהם שימוש אחר הוי כמו מוליד דבר הדש כיון דנעיקרא לאו להכי קיימא, וצב"ג לאו מלאכה אוכל נפש הוא משום דהוי כאילו ליתא למאכל כלל צעולם וחשיבא שפיר מלאכה ודו"ק. אך כל אלו הדברים הם רק אם נאמר דכל ההצערות דשריא ציו"ט הוי הטעם משום דחשיבא כאוכל נפש עלמו וכמו שכתב צשו"ע הרב, אבל עדיין אין דבריו כ"כ מוכרחים ולריך צזה ציאור רחצ. *

כתב הרמב"ם צפ"ח מהיו"ט ה"ב: „כל מלאכה שחייבין עליה צצבת אם עבה אותה ציו"ט שלה ללורך אכילה לוקה הון מן ההולאה

מרשות לרשות וההצערה שמתוך שהותרה הולאה ציו"ט לצורך אכילה הותרה שלא לצורך אכילה, לפיכך מותר ציו"ט להוליא קטן או ספר תורה או מפתח וכיוצא באלו מרשות לרשות, וכן מותר להצעיר אע"פ שאינו לצורך אכילה, ושאר מלאכות כל שיש צו לורך אכילה מותר כגון שחיטה ואפיה ולישה וכיוצא בהן, וכל שאין בהן לורך אכילה חסור כגון כתיבה ואריגה וצנין וכיוצא בהן. ובמגיד משנה פירש את דבריו וז"ל: המכוון אללי בדעת רצנו כך הוא שכל מלאכה שהייבין עליה צעצת ואותה מלאכה היא שלא לצורך אכילה אם עשה אותה ציו"ט לוקה חוץ מן ההולאה וההצערה שאע"פ שאינו לצורך אכילה אינו לוקה ואפילו עשאן שלא לצורך אכילה, ופירוש מלאכה שהיא שלא לצורך אכילה נתבאר בדברי רצנו שכולל כל מלאכה שאינה נעשית באכילה ושתייה וא"כ היה מן הדין שיהיו הצערה והולאה נאסרין כמו כתיבה ואריגה אלא שמתוך שהותרו לצורך אכילה הותרו שלא לצורך, ונראה טעם לשני אלו, ההולאה לפי שהיא היא באוכל ומשקה ואע"פ שהיא בדברים אחרים אמרינן מתוך, והצערה אע"פ שאינה באוכלין ומשקין כתיב לא תצערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת צעצת הוא דאסור הא ציו"ט שרי — ולבאר יחוד ההולאה וההצערה מן הגמרא שנינו פ"ק דיו"ט צ"ש אומרים אין מוליאין לא את הלולב ולא את הקטן ולא את הס"ת לרבי"ז וצ"ה מתירין, ואסיקין דצ"ה קצרי דאמרינן מתוך, ופרש"י ז"ל דדבר תורה מותרת לגמרי בכל דבר אלא שהולאת אצנים וכיוצא בהן אסורה מדצריהם משום טירחא וכן נראה מן ההלכות וזה דעת רצנו, ולא הולך להזכיר איסור דצריהם בהולאת אצנים לפי שכתב צפרק זה שכל שאסור לטלטלו צעצת אסור לטלטלו ציו"ט אלא לצורך אכילה, ודין ההצערה שם מצוה דקוצר ר"ו דכו היכו דאמרי צ"ה מתוך בהולאה הכי נמי בהצערה" עכ"ל.

ובפי שבינותי בגדולי המפרשים יראה לי מדצריהם פירוש זה, דמהרשו"ה הוא דינמא דאפי' מצעיר עליהם ע"מ לבשל בהם נמי אסור משום דכיון דלא משכחת כלל הצערה צגוף המאכל עלמו לא חשיבא כלל מלאכת אוכל נפש והיו רק מכשירין, ודעת המ"מ הוא צפ"ג מהיו"ט דהרמב"ם פסק כרצון דר' יהודה דאסר מכשירין אף אם לא היה אפשר מאתמול, אלא גלי קרא דביום השבת למידיק מנייה הא ציו"ט שרי, ומיכו' או לאו טעמא דמתוך הוי אמינא דלא גלי קרא דשרי כי אם צמצעיר ע"מ לבשל צו דהוי עכ"פ לצורך אוכל נפש משום דתפסת מועט תפסת, אלא כיון דקיי"ל כצ"ה דאמרי מתוך הו אמרינן כבר דמלאכת הצערה הותרה בכל ענין אף שלא לצורך:

אמנם אכתי ל"ע אי צענין מיהו לורך קלת או לא, והנה דעת רש"י הוא "כיון דהותרה לצורך הותרה מן התורה לגמרי אלא רצון גזור צמידי דהוי טרחה דלא לריך כגון אצנים אצל צקטן וספר תורה דלריכין לכו ציו"ט לא גזור" עכ"ל, ואיכא לפרשו' האו מילתא צתרי אנפי, אי כמו שכתב הר"ן:

"אבל מדברי רש"י ז"ל נ"ל דהולאת כלים אע"פ שאין צהם לורך היום כלל כל שאינו מוליא אותו לורך מחר שרי ואף דברי הרב אלפסי ז"ל מטין כן" ולפי"ז קוצר רש"י דהולאת כלים ללא הוי מוקצה שרי נמי אף שלא לורך כלל אלא דהולאת לורך אז יש חילוק בין לורך היום לורך מחר, והא דכתב רש"י דלריבין לבו צו"ט הוי רק לאפוקי לורך מחר אבל לעולם שלא לורך כלל נמי שרי ב. דנהי דמן התורה שרי בכל ענין מ"מ גזרו רבנן איקור היכי דהוי שלא לורך כלל והלריבו דוקא לורך קלת, ולא פליג רש"י אחוס' כי אם צה דהתוס' קצרי דגם מן התורה צעינן דוקא לורך קלת ורש"י קוצר שהוא רק מדרבנן, וכפירוש זה פירשו רוב האחרונים.

אמנם צדעת הרמב"ם נ"ל דאף דהמ"מ כתב דהרמב"ם קוצר כרש"י מ"מ נראה דהיינו דוקא לענין זה שניהם שוים הם דמן התורה לא צעינן לורך כלל, אבל לענין דרבנן נראה צדעת הרמב"ם ללא מלריך כלל לורך אף מדרבנן, דאיל"ה היה לריך הרמב"ם להזכיר גזירה זו שגזרו חכמים ללא שרי כל מלאכת או"י כי אם לורך, ומ"ש המ"מ: "ולא הולך להזכיר איקור דצריהם דהולאת אצנים לפי שכתב צפרק זה שכל שאקור לטלטלו בשבת אקור לטלטלו צו"ט" טעם זה מקפיק רק להולאת אצנים דמוקלות הן אבל הולאת מאכל שלא לורך או הדלקת נר שלא לורך ללא שייכא צה טעמא דמוקצה משמע ודאי דשרי גם לכתחילה כיון דלא זכר הרמב"ם שום גזירה צה, ואין לומר דרמז הרמב"ם לגזירה זו צמה שכתב דהותרה שלא לורך אכילה, ואיכא למידק מנייה דדוקא שלא לורך "אכילה" הא לורך אחר מייכו צה, חדא דא"כ נימא נמי דדעת הרמב"ם הוא כהתוס' דקצר דגם מן התורה לא שרי כי אם לורך קלת, ועוד דלקמן צפ"ד ה"צ וצפ"ה ה"א משמע דשרי אף בשלא לורך כלל וכן נראה דעת הלח"מ צפ"א ה"ט"ו וצפ"ג ה"ז וכן משמע קלת מלשון הרמב"ם עלמו שלא זכר כלל דהיתורא דהולאת קטן הוא דוקא למולו או לטייל צו וכן ס"ת דוקא ללמוד צו וכו' כמו שהזכירו כל הפוסקים, ומייכו צה י"ל דלא רצה לשנות מלשון המשנה דקתני קתמא, אבל צדין הולאת מפתח דמקורו הוא מהירושלמי ופליגי התם אמוראי אי מפתח של אוכלין דוקא או אף של כלים וא"כ צה היה לריך עכ"פ להזכיר דשרי צתרווייכו צין בשל אוכלין וצין בשל כלים וממילא הוי ידעינן דהא שלא לורך כלל אקור אלא ודאי דכל ענין שרי.

אמנם ראיתי במחש"ש ס' תקי"ח. סק"ח שכתב: "והצעה שאינו נעשה באוכל עלמו דייכו דהבישול הוא באכילה ומתקנו, אבל הצעה אינו אלא בעלים דהן מכשירי אוכל ניכו דמותר לכ"ע דהא הוי מכשירין שא"א לעשותם מערב יו"ט ואפי' לרבנן דר"י מותרים כמ"ש לעיל ר"ס תל"ה אעפ"כ מותר ואמרינן ציה מתוך מיתורא דציוס השבת, ואע"ג דמיתורא דציוס השבת

הותרה הצערה ציו"ט לגמרי אפי' אין צה לורך קלת, ומדברי מ"מ שכתב
 בהצערה מותר משום מתוך והא גבי מתוך קי"ל דבעינן לורך קלת, לק"מ
 דהמ"מ אזיל לשעתיה דק"ל דהרמב"ם ק"ל כשעת רש"י דהא דבעינן גבי
 מתוך לורך קלת אינו אלא מדרבנן ומן התורה מותר אפי' ליכא לורך כלל,
 וא"כ הצערה ושהיטב ואפיה וכדומה שוין דמה"ת מותרים אפי' ליכא לורך
 כלל אבל מדרבנן בעינן לורך קלת" עכ"ל, ומשמע דמשרש בדעת הרמב"ם
 דמדרבנן בעינן דוקא לורך קלת ושלא ללורך כלל אקור ואמנם אמת הוא שגם
 הב"י כתב כן בק"י תקי"ח צד"ה ולענון הלכה עי"ש"ה אך מ"מ ל"ע דה"כ
 אמאי לא זכר הרמב"ם כלל גזירה זו דבעינן דוקא לורך קלת, ועיין צביאור
 הגר"א ס' תקי"ח ודר"ק.

ג מה שכתב הנחמ"ש בהצערה מותר לכ"ע משום דהוי מכשירין שא"א
 לעשותם מערב יו"ט ושרי אפילו לרבנן דר"י, לכאורה ל"ע"ג דהא עיקר
 פלוגתייהו דרבנן ור"י הוי רק היכי דלא היה אפשר מאתמול דהא באפשר
 מודה גם ר"י דאקור מן התורה כמצואר צנני דדריש ליה הכי מקראי, ונראה
 דכוונת הנחמ"ש הוא עפ"י דברי הראב"ד בהשגות צפ"ד מהיו"ט ה"י שכתב :
 „להלכה קי"ל כר' יהודה דמכשירין שא"א לעשותם מעריו"ט מותר לעשותם כדרך
 ציו"ט והוא שיכיר דבר הלריך ולא יכא צו תיקון לחול, ואם אפשר לעשותן
 מעריו"ט עושין אותן ע"י שינוי וזכו טעם לציקוע וטעם למלח, ועם כל זה
 לריך הדבר תיקון שהרי לדעת חכמים אע"פ שא"א לעשותן מעריו"ט א"כ תכלין
 מה טעם נזוכין כדרכן ומלח למה אפילו בשנוי אלא לא מקרן הכתוב אלא
 לחכמים, והם אמרו יש מכשירין שהם כאוכל עלמו והם תכלין והמלח
 שנכנסים באוכל עלמו והתירו זה כדרכו וזה ע"י שינוי ואפילו לדעת חכמים"
 טכ"ל, וסובר הנחמ"ש דה"ל הצערה האש עלמו דהיינו תומו נכנס בתוך המאכל
 ומתקנו, ודמי להא דאמרו יש שבה עליה צפת ומכשירין כגון אלו דמי להשחתת
 קבין ותיקון שפוד שרי גם לרבנן אם לא היה אפשר מאתמול, וזוה מוציאים
 הם דברי הרב צשו"ע שלו שכתב : „וכן בהצערה אע"פ שאינה נעשית בגוף
 האוכל — מ"מ כיון שהיא מתקנת את האוכל שהרי ענין ההצערה הוא הולאת
 אש או שמרבה האש וגוף האש זו שהוליא או שהרבה היא המתקנת ומצשלת את
 האוכל הכי גם היא בכלל מלאכת אוכל נפש", ונראה דאף שמקננון לשונו משמע
 דקוצר דמחמת האי טעמא חשיב אר"י עלמו מ"מ דוחק לומר דנתכון לכך
 הואיל וגדולי המחברים כתבו דהוי רק מכשירין, ואף המג"א שר"ה לומר
 דחשיב אר"י עלמו מ"מ לאו מטעמיה הוא אלא מחמת טעם אחר משום דמשכתת
 הצערה להתהמם לאורו שהוא נהנה מגוף האש עלמו דחשיב כאוכל נפש אבל
 מ"מ הצערה כדי להפוך ולבשל גם לדעת המג"א לא חשיבא אר"י עלמו, וגם
 לא ראינו צין הפוסקים שכתבו כקצרת הרב, ולכן נראה דכוונתו הוא ג"כ

כדאמנן עפ"י דברי הראש"ד דאיכא מכשירין דמודו צבו חכמים דחשיבא קלת כאר"י עלמו ולי"ע.

אמנם רוב הראשונים קתמו את דצריהם ולא כתבו שום טעם מיוחד להיות הכצורה, וגם מה שכתב הראש"ד דאיכא מכשירין דמודו צבו חכמים והביא דוגמא מדיבת תצלין ומלח יש לתלק דלא דמי כלל להצורה דהתם אוכל הוא את גוף המלח עלמו וכן צתצלין טעם התצלין נשאר קים בקדירה וחשיב כאילו הוא נהנה מגוף הדבר שנעשה בו המלאכה, משא"כ הצורה דחוס האש אינו נשאר צתוך התצטיל איך אפשר למחשציה כאר"י עלמו ודוחק גדול הוא לומר דכיון דקיי"ל יש שצת עלים צפת חשיב כאילו הוא נהנה מגוף האש עלמו, * חדא דהא צשלה ע"ג גחלים קיי"ל דכר"ע מודי דהפת מותרת ואין הפת חקורה כי אם כשאצוקה כנגדה, ואף צבכי פליגי רבנן ואמרי אין שצת עלים צפת, ועוד דלפי"ז קשה לדעת הרמב"ם דפקק צפי"ז מבי עכו"מ הי"ט דאם שחט צבהמה מקוכנת צסקין של עבודת כוכבים דכל הצבהמה חקורה וכן פסק השו"ע ציו"ד ק' קמ"ב, וא"כ לפי"ז אף השחזת סקין נמו צעי למיחשצ כאוכל נפש עלמו משום דחשיב כאילו הוא נהנה מגוף הסקין עלמו, אלא ודאי דלא דמי כלל להבא. ומוכח נמי מהא דשרי להדליק אש ציו"ט אף אם אינו מצטל צאותו אש עלמו אלא רק מדליק צו עלים אחרים כדי לצטל צהן. ואיתא נמי צירושלמי צפי משילין הלכה צ': "צשצת אי איתא מצעיר אצל איתא מצעיר ציו"ט אין תימא צדצרים שיש צהם אוכל נפש אין קיימין הא כתיב אך אשר יאכל לכל נפש" וכו', ומשמע מהא דטעמא דהצצורה שרי לאו משום מכשירין הוא אלא משום דחשיבא אר"י עלמו והיינו אך אשר יאכל לכל נפש האמור צקרא.

והנלענ"ד דו"ל דלא מיקרי מלאכת מכשירין כי אם מלאכה שאין דרכה לעשותה סמוך לתיקון המאכל אלא דדרך הכצורה זו הוא להיות מוכן מכצר כמו תיקון שפוד והשחזת סקין דאין דרך לולה צשר לתקן אז צשעת הלליה את השפוד אלא דרך העולם הוא לתקן את השפוד ולהשחז את הסקין מקודם צשעה שאז אינו רוצה עדיין לללות אז לשחוט אלא שהוא מוכן אותם לעת הצורך, ולכך קרינן למלאכה זו מלאכת מכשירין וחשיב שפיר "מלאכת עבודה" אי לאו דרצינהו קרא דלכס לרצות כל לרכיכס והיינו דוקא היכי דלא היה אפשר מאתמול אצל איל"ה מקרי שפיר מלאכת עבד אף לרי יהודא, משא"כ הצצרת אש דרכה הוא תמיד שמצעירין את האש צשעה שהאדם רוצה לאפות ולצטל, וכמעט שאי אפשר הוא להכין את האש עד כדי כך שלא יעטרך אח"כ ציו"ט צשעת צישולו להוכיף עליו אור או לתקן קלת את המדורה ולהכי מקרי שפיר הכצורה זו כמלאכת אר"י עלמה ואין זו מלאכת עבודה, ועיין צרמב"ן צמלחמות דף כ"ג. וצרי"פ

אין לדין. אך יש להעיר דכלל זה הוא דוקא בעושה מלאכתו בדבר המכשיר ולא בגוף המאכל עצמו, אבל אם הוא מתקן את המאכל עצמו אז שרי מה"ה אף אם דרך תיקון זה הוא להכין אותו קודם שעת האכילה כגון קניורה יורה טחינה וכיו"צ דדעת הרמב"ם הוא דכל אלו המלאכות מותרים מה"ה והיינו משום דכיון דמלאכתן הוא בגוף האוכל מיקרי בכל גווני מלאכת אוכל נפש ושרי.

עוד נראה ד"ל דמכשירין לא הוי כי אם כשהוא מתקן במלאכתו מכשיר אוכל נפש שהוא נשאר קיים גם לאחר שכבר גמר בו את הכשרת המאכל כמו תיקון השפוד והשחזת הסבין דגם לאחר שגמר כבר לללות או לשחוט עדיין קיימים הם המכשירין ולכך מיקרי שפיר רק מכשירי אורי ואקור, שהרי מלאכתו הוא לאו דוקא לשעב זו אלא לעולם גם לצורך מחר ולהכי אקור, משא"כ הצערה דעיקר המלאכה הוי רק בזה שהוא מכלה את הדבר הדולק והאש עצמו הוא דבר שהולך וכלה כל רגע ולא נובל לכנות את האש צה"כ מכשיר שתמיד שמו עליו ולכן הוי ככל אורי ושרי, וכע"ז כתב הפ"י צמק' שבת דף ל"ה ע"א דליכא צמגין משום צונה אם הוא מתכוון לאכלו בו ציוס. ומיהו כיון דמ"מ לא דמי נמי למלאכת אורי ממש כיון דקו"ס אין זה מלאכה בגוף המאכל, ה"ל נ"ל משוקרא דלענין כך שפיר י"ל דגלי קרא "דציוס השבת" למידק מנייה הא ציו"ט שרי וגלי קרא דאף צה"כ השיבא שפיר אוכל נפש הואיל ועדיף נמי מתיכשירין, אך מהדורשלוני שהצאתי לעיל משמע דהצערה כד' לצבל דשרי לא צעינן כלל לשום דרשא, ומשמע דהכי קו"ל מקצרה דאף צה"כ השיב אורי עצמו.

אמנם ל"ל דכל אלו הסצרות דאמנן היינו דוקא היכי דהמכשיר עושה מיהו תיקון בגוף המאכל, כגון הצערת אש כדי לאפות ולצבל דהאש עצמו הוא המכשיר והמתקן את האוכל דאז השיבא שפיר כאורי עצמו, אבל חיל"ה לא דחילת"ה כצוי נר ציו"ט מפני דבר אחר מ"ט חשיב ליה צמ"י צילה כ"צ ע"א כמכשירין ואקור לרצנן דר"י, וכן צמכזה את המדורה שלא תשרף קדירתו נמי כתבו הראשונים דחשיב רק מכשירין, וצמלמא לטעם הראשון שכתבנו ניהא קלת משום ד"ל דתיקון קדירה שהוא מלוי תמיד לא הוי ע"י כצוי האש אלא צהקרת הקדירה מעל האש, אבל לטעם השני ל"ע דהא עכ"פ אין כאן מכשיר שלעולם שמו עליו אלא ודאי דשאני התם שאין הכצוי עצמו מתקן את המאכל אלא הוא רק מגין עליו מהפקד ולכך הוי רק מכשירין ולא אורי עצמו. ודו"ק.

כתב הר"ן צמק' צילה דף י"א ע"א גרסי' בגמ' צ"ש אומרים אין מוליכין טבח וסבין אלל צהמה ולא צהמה אלל טבח וסבין וצ"ה אומרים מוליכין זה אלל זה, פירוש ואפי' דרך רה"ר, ואע"ג דאפשר דעמיד לה

מאתמול, אפ"ה שרי משום דהולאה באוכל נפש כתיקון אר"י עלמו ולא כמכשירין ותיקון אוכל נפש עלמו שרי אפילו אפשר לעשותו מערב יו"ט ולא מפלגינן בין אפשר ולא אפשר אלא כמכשירין עכ"ל. ודבריו תמוהים דהא הכא לא הוליא אלא את הסקין וא"כ מאי שנא השחזת סקין דחשיבא רק מכשירי אר"י אף שהסקין עושה תיקון בגוף המאכל מהולכת הסקין דחשיב לב הרי"ן אוכל נפש עלמו. *

וראיתי באצני נזר ח' אר"ה ס' ת"ו שכתב: אך נראה דאינו דומה מכשירין דהולאה לשאר מכשירין דמתקן סקין שנפגמה לשחיטה הרי המלאכה נעשה בגוף הסקין ובאוכל לא נעשה עתה שום דבר אלא שאח"כ ישחוט זה וכן שפור ותנור, אבל המוליא סקין לשחוט הרי בגוף הסקין לא נעשה שום תיקון רק שזריך לסקין כאן אלא הבהמה שיביי מוכן לשחיטה, וכשם שנתקרב הסקין אלא הבהמה כך נתקרבה הבהמה אל הסקין והרי נעשה התיקון באוכל נפש ממש כמו שנעשה בחפץ שנעשה בו המלאכה, ועל כן חשיב גוף אוכל נפש עכ"ל.

ורענ"ד יש לפקפק על קצרה זו מחמת תרי טעמי, חדא דהלא דבר זה ודאי הוא דמלאכת הולאת הסקין דחשיבא מלאכה אין זה מחמת פעולת קירוב הסקין אל הפרה אלא מחמת המלאכה צסקין עלמו שהוליא מרשות זה לרשות אחר, וקצרה האצני נזר הוא רק משום דמ"מ כיון דע"י הולכת הסקין מתקרבת הפרה אל הסקין הוא כאלו עשה ע"י מלאכתו תיקון בגוף האוכל, והואיל וכן קשה דלפ"י יהא שרי אף להשחח את הסקין ציו"ט משום דע"י מלאכת ההשחזה צסקין עושה הוא תיקון בגוף הפרה שהיא מתקרבת ע"י כך אלל סקין כשר שהוא ראוי לשחיטה, ומה לי אם גם מעיקרא כבר היה הסקין כשר אלא שהחקרן היה בזה שהוא רחוק ואמרת דשרי לעשות מלאכה כדי לקרבו משום דהתקרבות הפרה והסקין חשיב כתיקון בגוף הפרה, ה"נ אם היה הסקין פגום וגמלא שהפרה היתה עד עכשו רחוקה מסקין כשר ועכשו ע"י תיקון הסקין נעשית הפרה קרובה לסקין כשר, דכך לי מלאכת הולאה כדי לקרבה או מלאכת תיקון מנא.

ועוד נראה דגם הולאת גוף המאכל דשרי, י"ל דאין זה מחמת תיקון בגוף המאכל דהא פעולת ההולאה לא גרמה שום השתנות בגוף המאכל עלמו, וטעמא דשרי נראה דכמו דתיקון המאכל שרי ה"נ שרי רחמנא לעשות כל מלאכה בגוף המאכל אם רק לצורך הוא, ולפ"י גם אם מביא את הפרה עלמה על כתיפיו ומקרבה אל הסקין נראה נמי דהא דשרי אין זה מחמת תיקון בגוף הפרה בזה שנתקרבה אלל הסקין דהאי לאו תיקון הוא, אלא עיקר הטעם דשרי הוא משום דכיון דמלאכתו בגוף המאכל עלמו

שרי רחמנא ונכלל נמי בהתירא דקרא דאך אשר יאכל לכל נפש וכו' ולפיו"ז
 אם אינו מוליך את הפרה עלמה אלא הוא מוליך רק את הסבין דמלאכתו
 לאו צגוף המאכל הוא ודאי הוא דמיקרי רק מכשירי אוכל נפש, וכמו
 שבארנו בהתקצרות הפרה והסבין לאו תיקון הוא צגוף הפרה כיון דאבתי
 לא נתקן בכך כלום וליכא שום שינוי צגופה דמעיקרא היתה אקורה וגם
 עכשו צאיקורה היא עומדת, וההתקצרות הוי רק הכשרה כדי לתקן את
 הפרה ומקרי שפיר מכשירין.

ועוד יש לחקור לפני דעת האבני נזר יש לומר דלא שרי לדעת הר"ן כי
 אם להוליך את הפרה אל הסבין או להיפך דע"י מלאכת ההולכה
 מתקצרת הפרה אלל הסבין, אבל אם מוליך את הסבין והגדי אלל הטבח
 לשחוט דע"י הולכת הסבין לא נעשה שום השתנות צגוף הגדי דהא גם
 מעיקרא היתה הגדי קמוכה אל הסבין אלא דע"י הולכת הסבין הוא
 מקרצ רק את הסבין אלל הטבח, ואם היה מוליך את הגדי לצד אז היתה
 מתרחקת מהסבין, אבל עכ"פ בהולכת הסבין אינו עושה תיקון צגוף הגדי רק
 מונע מהפסק, וא"כ י"ל דצכה"ג חשיב רק מכשירין, ואף שכתב הר"ן במס'
 צילה דף כ"ב ע"א: „ואחרים פירשו דכצוי צקעת צשציל שלא יתעשן הבית
 והיינו מפני הפסק ממונו ואין כאן לורך יו"ט כלל שלא כדברי רש"י ז"ל דאי
 מפני שלא יתעשן הבית שהוא יושב שם אין לך אוכל נפש גדול מזה
 ואפילו לרצנן שרי ויש צגמרא הוכחה לזה והארכתי צהדושי"י עכ"ל, מ"מ
 נראה דהיינו דוקא התם דתיכף צשעת כצוי הצקעת מתקן את הבית שיוכל
 לישב צה, ואף שמלאכתו הוא צצקעת מ"מ הואיל וכצוי זה מתקן מיד
 את הבית חשיבא שפיר אוכל נפש לדעת ה"אחרים" ואף דהכצוי אינו
 מתקן בעלמא אלא מונע רק מהפסק מ"מ קוצר הר"ן דגם צכה"ג חשיב
 שפיר אוכל נפש, משא"כ הכא בהולכת סבין דאטו התקצרות הצהמה הוי
 כבר תיקון צגוף הצהמה אלא הוי רק הכשרה כדי לשחוט צו את הצהמה
 ולתקנה לאכילה, וצכה"ג חשיב רק מכשירין, ודברי הר"ן גצי הולכת הסבין
 לריכוס ציאור.

ובס' זית רענן חאוי"ה ה"ז סמן א' כתב: דאפילו לרצנן דאקרו מכשירין
 אפילו כשאי אפשר לעשותן מאתמול זהו היכא שלא נמלא כעין מלאכה
 זו צאוכל נפש עלמנו אבל היכי שגם צאוי"ג עלמנו ישנו למלאכה זו אזי גם
 רצנן מודו דשרי משום „מתוך" והרי יש צו לורך היום ואפילו כשאפשר לתקנו
 מערב יו"ט—ואפ"י לדעת הפוסקים דבעינן לורך היום אפשר לומר דכל כה"ג
 לא ילא מכלל לורך היום כיון שלריך לו ציו"ט עכ"ל.

אמנם מלשון הר"ן לא משמע פירוש זה אלא משמע דק"ל דהיינו אוכל
 נפש עלמו, [וכן נראה מלשון הרמב"ן צר"פ אין לדין, ול"ט

במלחמות פ"ב דצ"ה דף כ"ב ע"א ולע"ק] והא דלא יוחא ליה להר"ן
 למימר דשרי מטעם מתוך ובקצרת הזית רענן י"ל דהר"ן סובר דכיון דלא
 שרי מטעם מתוך כי אם היכי דאיכא לורך קלת וצעינן נמי שיחיה דוקא
 לורך השוה לכל נפש, והטעם נראה כדאמרן לעיל משום דצעינן שזה הלורך
 הקטן יהיה לכל הפחות לורך חשוב שאלמלי היה לורך גדול היתה המלאכה
 מותרת מחמת לורך זה גם לולא טעמא דמתוך, אלא כיון דרך לורך קלת
 הוא צעינן דוקא לטעמא דמתוך וה"ג י"ל דכמו דצעינן שיחיה דוקא ללורך
 ישראל ולא לעכו"מ ולא לגבוי ובדומה, ואף דמסתברא דגם הני חשיבי
 לורך קלת וכן מצויר בתוס' מ"מ לאו לורך חשוב הוא, ה"ג י"ל דלורך
 של מכשירין לאו לורך חשוב הוא הואיל ומכשירין החמירה התורה דלא
 שרי אלא היכי דלא היה אפשר מאתמול ולהבי לא חשיב נמי לורך
 קלת, ודו"ק.

אמנם צינתי צפוקים ורחיתי דאיכא הכנה פוקקים דאף דקצרי דלא
 שרי מטעם מתוך כי אם ללורך קלת שהוא שוה לכל נפש אפ"ה
 קצרי דהיתורא דמתוך מהני גם ממלאכת או"ג למכשירין, ולכן נראה דלא
 דמי דשאני לורך דאינו שוה לכל נפש מלורך מכשירין דהנה צעיקר הדבר
 דאמרי צ"ה מתוך שהותרה ללורך הותרה נמי שלא ללורך, תמחו כל
 הגדולים דמה קצרה היא זו אדרבה אמאי לא נימא דדוקא ללורך שרי ושלא
 ללורך אקור ועיין בזה צפ"י למס' צ"ה דף י"ב מה שכתב שם צ"ה
 זקנו המג"ש.

ונראה דצפ"ב דמס' צ"ה דף י"א. כתב הר"ן ח"ל: ומיחו משמע להרבות
 בשיעורא ציו"ט מותר — ומיחו איכא למידק מדאיצטויא לן פרק
 ר' ישמעאל צמנחות הולה שאמדוהו לשתי גרוגרות ואיכא שתי גרוגרות צ"ה
 טוקלין ושלש צעוקן אחד, ה"י מייתיקן שתיים מייתיקן דחזיין ליה או דלמא
 שלש מייתיקן דקממעט בקלירה — ועד כאן לא קמוצטויא לן התם אלא צ"ה
 דבשתיים צ"ה טוקלין איכא רצוי צ"ה, אבל משמע דפשיטא לן דשנים
 צעוקן אחד ושלשה צעוקן אחר דשתיים מייתי ש"ש לא מייתיקן דלרצוי
 בשיעורא אקור — לפיכך נראה לי **בצ"ה** דודאי רצויי שיעורא צ"ה מדאורייתא
 מיתקרא, ואפ"ה לא דמי רצויי **בשיעורא** ציו"ט לרצויי שיעורא צ"ה שהצ"ה
 דחוייה היא אלל חולה ולא הותרה ולפיכך כל שהעיקר מלאכה אקור אף
 תוספתו כמוהו ומיתקרא מדאורייתא, אבל יו"ט שאוכל נפש הותר זה דאפי'
 אפשר מערב יו"ט שרי כל שהוא מרבה על העיקר ובלבד שיחיה בטורה אחד
 תוספתו כמוהו עכ"ל, ולפ"ז אי אמרת דמלאכת אוכל נפש לא שרי כי אם
 בשעת הלורך הוי כמו דחיה ולא בהיתר גמור, ולכן מסתבר יותר לומר דכונת
 התורה בקרא דאך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם הוא דכל

אלו המלאכות הנריכות למאכל כל נפש מלאכות אלו לא חקרתי התורה ציו"ט כלל וכו' הן היתה גמור, וכן כתב בשטמ"ק לנסי' כתובות דף ה' וז"ל: מתוך שהתרה לצורך וכו' בלומר כל אותן מלאכות שהותרו לצורך אכילה לא היו בכלל לא תעשה כל מלאכה והוא דכתב רחמנא אך אשר יאכל לכל נפש לקיימא צעלמא הוא דכתביה שכל המלאכות הנריכות לאכילה יהיו מותרות ציו"ט עכ"ל.

וארווח לן צוה ליישב קובית התוקי צר"פ חולין אהא דאמרו שם בגמ' דרי אליעזר קצר לה כרי יהודה ועדיפא מר"י דר"א שרי אפילו מכשירין שאפשר מעיו"ט, ותמכו על זה שם בתוקי: "תימא ולר"א תוקשי ליה הנהו קראי דדרוב פ"ק דמגילה (דף ז): דקאמר ר"י יהודה כתוב הוא וכתוב לכם לא קשיא כאן במכשירין שאפשר וכו' וכ"ת ר"א הוי דריש הוא לדרשא אחרינא א"כ מנ"ל התם דרי יהודה הוי מפליג לומר דרי יהודה דריש ליה נמי לדרשא אחרינא כרי אליעזר עכ"ל. ולפי דבריו נוחא, דהנה צפ"י לנסי' צולה דף י"ב. כתב: "ולכאורה יש להקשות אהא דמשמע בשמעתין צפשיטות דכל המלאכות שהותרו לצורך אמרינן מתוך, וא"כ תקשי למאי דקו"ל הלכה כרי יהודה דמכשירי אוכל נפש נמי מותרין וא"כ אין לך מלאכה שאקורה מן התורה דכולהו שייכו במכשירי אוכל נפש כדאמרינן שפוד שגלף וגריפת תנור דהוי צונה וקותר וכן כל המלאכות לצד מזריעה דוק ותמלא, וא"כ אי צהנו נמי אמרינן מתוך לא תעשה כל מלאכה מאי עבדיה ליה אע"כ דלא אמרינן מתוך, אלא שיש לומר דשמי מכשירין כיון דלר"י יהודה גופא מלינן שחילק הכתוב וכתוב לכם וכו', א"כ פשיטא דק"ו שאין לומר צהם מתוך אבל במלאכות השייכים באוכל נפש ממש דמדאורייתא שרי אף באפשר מערב יו"ט אמרינן שפיר מתוך" ועיין צפ"מ צפתיחה לה' יו"ט דלא נוחא ליה בדברי הפ"י כאן, ואמנם לפי דבריו דברי הפ"י נכוחים הם ועיוש"ה.

ומעתה י"ל לעולם כיון דרבינן מקרא דלכם דמשמע כל לרכיכם לרבות נמי מכשירי אוכל נפש משמע טפי דהוי כמו אר"י עלמא, דמחיכו תיתי לחלק דכיון דגלי קרא דלא צעינן דוקא שתיבי המלאכה בגוף המאכל, הו' מלאכה אר"י עלמא ומכשירי אר"י בכל אחד דכל דהוי רק לצורך שרי, אלא דלפ"י תתעורר קושית הפ"י דכיון דאמרי צ"ה מתוך א"כ אין לך מלאכה שאקורה מן התורה, ומחמת כך דחקו צגמי לומר דרי יהודה דריש מקרא דהוא למעוטי מכשירין דאפשר מאתמול, וצוה הורה לנו הכתוב דהיתירא דמכשירין הוי רק מטעם דחיה כמו פיקו"ג גבי שבת ולהכי לא אמרינן צהו נמי היתירא דמתוך [ולפ"י רצווי שיעורא במכשירי אר"י אקור מן התורה], אבל לרי אליעזר שהוא מתלמידי צ"ש לית לכו כלל היתירא דמתוך שפיר י"ל כפי הסברה דאר"י ומכשירי אר"י בכל אחד, ואפ"ה לא קשה כלל קושית

הפ"י דא"כ צטלת קרא דכל מלאכת עבודה לא תעשה דשפיר נייקיימי קראי,
דבא צ"ש קצרי דגם מלאכות חו"כ לא שרי אלא לזוך ולא קשיא כלל,
ודו"ק ביטב.

ובזה אמרתי ליישב קצרת הרשב"א שכתב צמק' שבת דף ל"ט ע"ב דבית
שמאי דלית ליבו מתוך כ"ש דלית לכו הוואיל, ודצרו תמוהים דמה
שייכות איכא בין פלוגתא דצ"ש וצ"כ אי אמרינן מתוך לפלוגתא דרבה ורז
הקדא אי אמרינן הוואיל ומיקלעי אורחין, אך בדצרינו ניחא דכנה בתוק'
פסקים דף מ"ו ע"ב תמכו לרבה דאית ליה הוואיל א"כ צטלת כל מלאכה
שבת הוואיל וראוי לחולה שיש בו סכנה, ודחקו גם לתרץ משום דשאני חולה
שיש בו סכנה דלא שכיח כלל ולהכי לא אמרינן הוואיל.

אמנם לענ"ד נראה דלכאורה יש לחקור מאי טעמא דרבה דחינו לוקה
משום הוואיל והלא קו"ס מעיקרא בשעת מלאכה לא נתבין כלל
לאורחין, ועיין צק' למודי ד' למוד ר"ג שמסתפק שם צמבשל בשבת ואח"כ
נזדמן לו חולה שיש בו סכנה והולך לתבשיל זה אם נפטר מהחיוז או
דלמא כיון שלא כיון לזה חייב, ועיי"ש"ה שהאריך בזה, ולענ"ד נראה דכנה"ג
ודאי דחייב כיון דבשעת מלאכה עבר אחיקור שבת, ואפ"י"ה לא קשה מהא
דפטר רבה באופה מיו"ט לחול משום טעמא דהוואיל ואמאי ובה כיון דבשעת
אפיה נתבין לבשל מיו"ט לחול לריך לכוות חייב אף אם באמת באו אח"כ
אורחין משום דבעינן למיזל בתר מהשבתו דבשעת מלאכה, משום דשאני שבת
דחוייה היא אלל חולה ולא היתר גמור ולכך אינה נדחית כי אם כבר יש
החולה לעינינו ואז דחינן לשבת עבור חולה, משא"כ אם בשעת המלאכה לא
היה עדיין שום חולה ועבר צמזיד אחיקור שבת לא פטר כלל אף דלאחר
שעה הותרה לו מלאכה זו מ"מ גם אז לאו היתר גמור הוא, משא"כ
אוכל נפש צו"ט דהיתר גמור הוא קוצר רבה דאמרינן נמי דכל מלאכה דרק
אפשר דהוי לזוך אוכל נפש לא חקרתי הכורה כלל, ואף אם אח"כ נתברר
דלא היה צו"ט שום זוך לזו"ט אפ"י"ה לא עשה איקור כיון דמעיקרא היתר
גמור הוא ממתת הספק, ור' הקדא לית ליה האי קצרה וקוצר דדוקא לזוך
שני הא שלא לזוך בוי יו"ט כמו שבת, ולפי"ז נראה דהאופה מיו"ט לחול
חייב לרב הקדא אף אם באמת באו אח"כ אורחין כיון דמעיקרא לא נתבין
לאורחין, ועיי"ש צק' למודי ד' שהביא בן צשם חכם אחד והוא חולק עליו ול"ע,
ולפי"ז ליחא נמי קושית התוק' בפסקים, משום דשאני שבת משום דכיון דרק
דחוייה היא אלל חולה ליכא למופטריה משום הוואיל ומיתרמי חולה משום דאף
אם באמת אירע אח"כ חולי מ"מ חייב כיון דמעיקרא שלא כדן עשה.

ומעתה ניחא שפיר דצרי הרשב"א דלפי שנתבאר דטעמא דצ"כ דאמרי
מתוך שפותרה לזוך הותרה נמי שלא לזוך הוא משום דקצרי

דמלכת אר"י דשרי צו"ט היתר גמור הוא ולא דחיה, ולכך ניחא ליה טפי לפרש אח כוונת הפסוק דמלכת אר"י מעיקרא לא נאסרו, וקרא דאך אשר יאכל לכל נפש לקיימא בעלמא הוא, ולפי"ז י"ל נמי דעממא דצ"ש דפליגי אצ"ה הוא משום דאינוו קצרי דו"ל שפיר דמלכת אר"י כודחה ולא כותרה, ומי"מ לא קשה מהא דשרי אף היכי דאפשר נמי מאתמול משום דו"ל דשאני הכא דגלי קרא דדחי גם צכה"ג, ולפי"ז קצרי נמי דהאופה מיו"ט לחול לוקה, ולא פטור משום טעמא דהואיל ומיקלעי אורחין משום דלצ"ש הוי הכא כמו מנשל צצת ומדמן אח"כ חולה דחייב וכו"י כאן ודו"ק.*

אמנם עדין ל"ע דלכאורה האי טעמא בהיתורא דמתוך ניחא רק לדעת רש"י וסרמנצ"ס דקצרי דהיתורא דמתוך מהני מה"ט אף לשלא לצורך כלל, ולדיהו שפיר י"ל כדאמין דמלכות אר"י היתר גמור הן וקרא דאך אשר יאכל לקיימא בעלמא הוא לגלות דמלכות הבריכות למאכל האדם היתר גמור הן, אבל לדעת החוק' דקצרי דהיכי דליכא לורך קלת אלא הוי שלא לצורך כלל אקור מן החורה ולוקה משום ל"ת כל מלאכה, קשה דעכ"פ מגלן דבעינן דוקא לורך קלת, וגראה דעממא דהחוק' הוא פשוט דקצרי דהיכי דהיתר גמור הן וכהנ"ל, מי"מ הלא הך קרא דשרי אך אשר יאכל לכל נפש מקיים דהוא לצדו יעשה "לכס" והיינו דרצין מלכס לכל לרכיבס דאף אם רק לורך קלת הוא ללא חשיבא מנחת כך אוכל נפש מי"מ יעשה לכס, אבל עכ"פ "לכס" מיהו צעינן ולהכי מלרכינן דוקא לורך קלת משום דצמקוס בהיתר שס האיסקור, ורש"י ורמנצ"ס לא דרשי כלל לענין היתורא דמתוך קרא דלכס וקצרי דאתי רק למעוטי לורך עכו"מ וגבור וכדומה אבל לא לשלא לצורך כלל.

אבל עכ"פ כיון דהא דמלרכינן לורך קלת הוא מקרא דלכס נראה דלורך מנשירין חשיבא שפיר לכס, דהא ר' יסודה רבי מהך קרא דמנשירי אר"י שרי-ואף דאתי קרא "דהוא" ומיעטיה ליהיכי דהיה אפשר לעשותה מאתמול, מי"מ י"ל דאתי רק למעוטי הני מלאכות דלא משתת כלל באוכל נפש עלמו כי אם צמנשירין אבל הני דאפשר צאו"י עלמו שפיר איכא לרצויהו להיתורא בכל גווי מקרא דלכס וצבל ענין שרי מטעם מתוך, ומיהו ל"ע דאפשר דהאי טעמא דאמין מהני רק לרי יסודא דדריש מקרא דלכס לרבות כל לרכיבס דאף מנשירי אר"י נמי שרי, אבל לרצין דר"י דלא דרשי מקרא דלכס לרבות נמי מנשירין לדידהו שפיר י"ל דלורך מנשירין הוי כמו לורך שאינו שיה לכל נפש דלא דמי ללורך הגדול ולא חשיב לורך קלת כיון דלא הוי מעין הלורך הגדול שנחתתיהו כותרה עיקר המלאכה.

אמנם י"ל קצרה עמוקה צדצר זה דהשתת קטין כדי לשחוט צו פרה מיקרי שפיר הנאה מגוף הקטין עלמו, משום דגוף האדם נהנה ממה שיש לו קטין שהוא לריך לו לחיזה דצר ומיקרי שפיר הנאה מגוף

* וכמסקנת הגמ' בפסחים מ"ח ע"א דאין הכרח שר"א סובר דאמרינן הואיל.

המכשיר, ואף להנאשו הוי רק כדי להכשיר בו דבר אחר מ"מ כיון דהוא צריך להכשרה זו והוא רגיל בה הרי גופו נכונה בזה שהשלים את רצונו ותיקן את הדבר שהוא רגיל לתקנו, אך הנאה זו אינה חשובה אובל נפש משום דצעינן דוקא הנאה מאכל וגם לא השיבא מנחת כן לורך חשוב, אמנם נראה דהנאה זו דאית ליה מהמכשיר לא גריעא כלל מהנאה תיגוק למול ולולב ללאת צו דמותר משום מתוך, וה"ג מהני שפיר טעמא דמתוך ממלכת אר"י למכשירין משום דגם במכשירין איכא הנאה קלת שהיה שוב לכל נפש מגוף הדבר שעשה צו המלאכה אלא דחשיב רק הנאה ולא אובל נפש ממש, ולהשלמת חקרונן זה מהני שפיר טעמא דמתוך, ולפי"ז צתר דמהני כבר טעמא דמתוך תו לא חשיב כלל כמלכת מכשירי אר"י אלא הוי הנאה קלת מגוף המכשיר עלמו וחשיב כמו אר"י עלמו ושרי שפיר אף לרבנן דר' יהודה ודו"ק.

ובעין זה אמרתי ליישב דברי הרשב"א הנ"ל שכתב דמאן דלית ליה מתוך כ"ש דלית ליה הואיל, ועיין בגליון הש"ס צמק' שנת שתמה על זה מגמי פקחים, ולעמ"ד צל"ה ל"ע צעיקר הדבר דמה שייכות איכא בין פלוגתא דצ"ש וצ"ה צמתוך לפלוגתא דאמוראי אי אמרינן הואיל ומיקלעי אורחין או לא, וצזה ניחא משום דו"ל דקוצר הרשב"א דטעמא דהואיל דהוי רק ספיקא שאינו מלוי כ"כ לא משוי למלאכתו לאוכל נפש ממש, אלא כיון דאפשר דאיתרמי אורחין הוי כמלאכה דאית בה לורך קלת, ושרי משום מתוך שבותרה לורך הותרה גמי שלא לורך, ולפי"ז פלוגתא דרבה ור"ח באופה מיו"ט לחו"ל הוי רק להלכה דקיי"ל בצ"ה דאמרי מתוך ולא לצ"ש דלדידהו צעינן אוכל נפש דוקא והאי לאו אוכל נפש גמור הוא ולא שרי, ודו"ק.

ואף דעת הרבה פוסקים הוא דלא אמרינן מתוך ממלכת אר"י למכשירין מ"מ לכאורה נראה דבר"ן אינו קוצר כן דכתב צפ' המביא דף ל"א אהא דמצקעין מן הקורה שנצרה מערב יו"ט „ומקשו הכא למה התירו לצקע ואפי' ע"י שינוי והא מכשירין שאפשר לעשותן מערב יו"ט ניבחו—ולו נראה כל שהוא נהנה מגופו של דבר כאוכל נפש עלמו הוא ולא דמי למכשירין שאין אדם נהנה מן המכשירין עלמן כסכין ושפוד ותגור אלא ממה שהוכשר על ידיהן משא"כ צעלים שנהנה מהן בעלמן שטושה מהן מדורה ומתחמם כנגדה וכיון שלצקטן לעשות מדורה שרי אע"ג דאפשר מאתמול, אף לבשל צהן שרי משום מתוך עכ"ל, הרי להדיא דעת בר"ן הוא דאמרינן שפיר מתוך ממלכת אר"י כגון ציקוע עלים כדי לעשות מהן מדורה להתחמם בה למלאכת מכשירין דהוינו ציקוע עלים לורך תצטול.

ורבן נראה דהא דלא ניחא ליה לבר"ן בטעמא דמתוך גבי הולכת סכין והולרך לחדש דחשיב אוכל נפש עלמו הוא משום דהולכת סכין

פליגא התם צ"ש וצ"ה ועטמא דצית שנאוי מפורש שם צגמי משום דחיישי'
 דילמא אתי לאוימלוכי, ומשמע דטעמא דחיישי לאוימלוכי הו' לא חיישי שרי ומודיס
 צ"ש לצ"ה, וא"כ תו ליבא למימר דטעמא דשרי הו' משום מתוך דהא צ"ש
 אומריס אין מו'יאין לא את הקטן וכו' ולית ליהו כלל החירא דמתוך,
 ולכן לריך הר"ן לחדש דהולכת הסבין חשיב כאר"י עלמו.

ובנות ההילוק של הר"ן צין הולכת סבין להשחזת סבין ותיקון שפוד
 נראה כדאמרן לעיל משום דהוי אין דרבן לעשותן קמוך לתיקון
 המאכל ולהכי חשיב מכשירין משא"כ הולאה מרשות לרשות דגם צהולאת
 המאכל עלמו אינו משתנה כלל ועטמא דשרי הו' משום דדרך קעודה צבך
 להוליא ולהכניס מרשות זה לרשות אחר, וה"ל כאן הולכת הסבין דרבו ימי
 להעשות גס קמוך למלאכת השחיטה ודמי למלאכת הצערה דחשיב אר"י ולא
 מכשירין, וכן ימי ע"י הולכת הסבין לא נשתנה כלל גוף הסבין משום דמלאכת
 ההולאה הוי רק מלאכה של גוף האדם ואין כאן פעולת הכשרה ע"י מלאכתו
 שפעולתו נשארת קיט צבס מכשיר גס לאחר שכבר גמר מלאכתו ולהכי חשיב
 שפיר אוכל נפש עלמו, אך מ"מ נראה דקשה מאד לקמוך על קצרה זו ולומר
 דכל היכי דלורך אוכל נפש הו' ורגילין ג"כ לעשותו תמיד קמוך לתיקון
 המאכל, וגם אינו נקרא צבס מכשיר אף לאחר שכבר גמר צו מלאכתו דצבס"ג
 חשיב כמו אר"י עלמו, כיון דקר"ק מלאכתו לאו בגוף המאכל הו', וא"ע.

עוד יש להתיר מלאכת הצערה מטעם "מתוך" משום דמשכחת הצערה צאר"י
 עלמו כגון שהוא נהנה מהעלים עלמה כגון שהוא עושה מהם מדורה
 ומתחמם לאורה, וכן כהצ המג"ח צקי תקיפה ודיל: ועמ"ש קמן תק"ח צבס
 הר"ן דמשמע דהצערה הוי כמו אר"י עלמו עכ"ל. ודעני הר"ן הו' צפי המנוח
 צדף ל"ה שכתב: ומקצו הכא למה החירו לבקש ואפי' ע"י צינו והא
 מכשירין שאפשר לעשותן משוי"ט יניחו—ולו נדאה כל שהוא נהנה מגופו של
 דבר כחובל נפש עלמו הו' ולא דמי למכשירי שאין להם נהנה מן המכשירין
 עלמן הקבין ושפוד ותורו חלה מנה שהוכשר על ידו משא"כ צעלים שנהנה
 מהן צעלמן שטופס מהן מדורה ומתחמם כמגוס, וכיון שלצקמן לעשות מדורה
 שרי חט"ג דלפטר מהתמול אף לשל צבס ע"י משום מתוך עכ"ל, ולפי זה יש
 לומר דכל הסבערות דשרי הו' משום דמתוך תהימורה הצערה לורך הימס
 הותרה ימי שלא לורך כגון לורך חפיה, עכ"ל אף דהו' נק מעשירין.

אור"ח המג"ח צקי תקיפה מתב מה: הקבס מכשירי הו' מדורה להתחמם
 לא הותרה ללל משום מתוך כחש' ימי גופה, דהכי כתב הר"ן
 במק' צילה דף כ"ה: ופוסק אדה מדורה ומתחמם כמגוס דכיון דמהכני זה
 שרי משום מתוך) ולא ידענו מאי קא קעו' ליה דהא הר"י כתב דהו' "כחובל"
 נפש כלומר דשחמת מדורה להתחמם לאו אוכל נפש הו' אלא שהותרה משום

מתוך, וא"כ כיון שמדורה מותרת מותר לבקע עלים למדורה כיון שנהנה מהעלים עצמם, ול"ד למכשירין כגון סבין שאין נהנה מהן בעלמו רק ממה שנעשה על ידיהן כ"כ הר"ן בהדיא וכיון שהותרה בקיעה ללורך חימום מותר נמי ללורך ביסול עכ"ל, ולפי פירוש זה של המג"א חו לא משכחת כלל בלילכת הצערה אוכל נפש עלמו כיון דגם הצערה ללורך חימום לא שרי אלא מטעם מתוך.

ורכאורה דכיון תמוהים מאד דבשלמא הצערה ללורך מדורה שרי שפיר משום דכיון דהצערה ללורך או"י ממש שרי כגון שהוא מצטיר עלים כדי לאפות ולבשל בהם ולכך שרי גם להנחת חימום מטעם מתוך אבל ציקוע עלים דלא משכחת כלל ציקוע ללורך או"י כי אם ללורך מדורה, וא"כ אי מדורה עצמה לאו או"י הוא והוא עלמו לא שרי אלא משום מתוך איך אפשר להתיר איקור ציקוע, דהא צעיון מעיקרא לאשכוחי ציקוע עלים ללורך או"י וצתר הכי אמרינן נמי משום טעמא דמתוך דשרי אף שלא ללורך, משא"כ הנה דלא אשכחנן כלל ציקוע עלים ללורך או"י כיון דליחא שום הנאה מגוף העלים דחשיב או"י. ועיין בצ"י ובצ"ח ס' תק"א שכתבו כדברינו בכוונת קושטתו של המהר"י אבוהוב, ובצ"ח הכריח שם מזה דע"כ ל"ל דהר"ן קוצר כאן דמדורה להתחמם כיון דכל גופו נהנה ממנו דמיח לאוכל נפש.

ורבן נראה כוונה אחרת בדברי הר"ן דקוצר בדעת הפוסקים דלא אמרינן כלל מתוך ממלאכת אוכל נפש למכשירין, ולכן היה קשה להר"ן דמ"ט שרי ציקוע עלים והא הוי טוחן, ואין לומר דשרי משום דגם בטחינה אמרינן מדאורייתא מתוך משום דטחינה מלאכת או"י היא ורק רבן הוא דגזרו בה כמבואר בר"ן ר"פ אין לדין ולכך התירו כאן בציקוע עלים ע"י שינוי, וכן מליגן להר"ן ז"ל שכתב במס' ביצה דף ל"ג. גבי מגבצ עלים מן החצר דאף דאית ציב איקור מעמר אפ"ה שרי כמו הצערה. וקשה דהא הוי רק מכשירי או"י ולא דמי להצערה דגלי ציב קרא דצוים השבת למידק מיניה הא צו"ט שרי או כשאר הטעמים המוצאים לעול אבל מעמר עלים הלא הוי רק מכשירין וע"כ לריך לומר משום דכיון דמשכחת עימור צאו"י עלמו כגון שהוא מעמר אוכלין דשרי מדאורייתא ולכך אמרינן דשרי נמי גיבוצ עלים משום מתוך וה"י כאן גבי טחינה, משום דכיון דציקוע עלים הוי רק מכשירין לא מהני ציב כלל טעמא דמתוך משום דהוי ממלאכת או"י למכשירין, ועל זה כתב שפיר הר"ן דכיון דאם יצקע את העלים ללורך מדורה דהיינו הנאה מגוף העלים ואף דאין זה או"י ממש מ"מ שרי מה"ט משום מתוך כיון שהוא נהנה מגוף העלים, ולפיכך שרי גם לבקע עלים ללורך ביסול דלא דמי לסקין ושפוד דהתם אי אפשר לו ליהנות מגוף הסבין והשפוד עצמם, ועיקר הנאה הוי רק הנאת מכשירין להכשיר בהם דבר אחר ולא יתכן כלל ליהנות מהם עצמם,

מש"כ הכא דאפשר ליהנות גם מהעלים עלמם כגון שאם ירצה יתחמם כנגדן ומשום כך לאו מכשירין הוא דמיקרי, ומ"ש הר"ן דשרי משום "מתוך" נראה דכונתו הוא כמו "הואיל" ואפשר ליהנות מהעלים עלמם, ובהא דאמר רבה האופה מיו"ט לחול אינו לוקה משום הואיל ומיקלעי אורחין הי"נ כאן לא חשיב מכשירין הואיל ואם ירצה יתחמם ויהנה מהם עלמם, ואף ר' חקדא דלית ליה הואיל מ"מ נראה דצכה"ג דאפשר מיהו ליהנות מגוף הדבר מהני שפיר טעמא דהואיל דעדיף ממכשירין וחשיב כמו אר"י עלמו.

ורפ"ז נראה לי דשרי לצשל ולאפות אוכל ציר"ט אף אם אינו מתכוין כלל כדי לאכול את הפת והתצטיל עלמם, אלא שהוא רוצה צפת זה כדי להכשיר צו דבר אחר, כגון שהוא אופה לצורך עכו"מ כדי להחליק צו צמאכל שהוא רוצה לאכלו ציר"ט, ואף דלפי כונתו הוי רק מכשירין וגם היה אפשר לעשותו מאתמול, אפ"מ כיון דאם ירצה ויכל הוא ליהנות מגוף הפת עלמו מיקרי שפיר אר"י ולא מכשירין* ול"ש.

י"ש להבוא ראיה לקצרה זו דאילת"ה לדעת הפוסקים דלא חמרינן מתוך ממלאכת אר"י למכשירין אף אנו מדליקים ציר"ט ע"ז גפרית כדי להדליק מכונית ציטול והא הדלקה זו הוי רק הכשרה כדי להצטיר את הספירט, וגם הצטרת הספירט הוי רק הכשרה כדי לחמם את הברזל כדי שידלק על ידו הנפט, והוי רק מכשיר דמכשיר ואמאי שרי, וכן יש להקשות בכל הצטרת עלים כדי לצשל צהם דשרי רחמנא היכי משכחת לה, דאף לפי קצרת הרב צשו"ע שלו דכיון שהאש עלמו מתקן את הקדירה חשיב כאר"י עלמו, דמ"מ אם צשעת הצטרת עלים עדיין אין התצטיל עומד שם על העלים, וא"כ מיד בתחילת הצטרת העלים הוא מצטר חלק קטן מן העלים שלא לצורך, ומסתברא דאיכור הצטרה איכא על כל חלק מן העלים שהוא מתצטר ע"י האש, ובהא דאמרן צירושלמי גבי המדליק את הגדיש צשבת דפטור מתשלומין משום דאיכא חיוב מיתה על כל צבולת וצבולת, וא"כ נהי דאית ליה לורך צתחילת ההדלקה כדי שפ"י אש זה ידלקו כל העלים שהוא רוצה לצשל צהם, מ"מ אי משום הא לא חשיב כי אם מכשירי אר"י, וקשה לרצנן דר' יהודה דאקרי מכשירין אף אם לא היה אפשר מאתמול, וגם לר' יהודה נמי קשה דעכ"פ איכא תקנה שיצוא את קדירתו קודם הדלקת העלים כדי שמיד עם הדלקת העלים תתחיל כבר הציטול, ואין לומר דמ"מ כיון דאיכא לורך צהדלקה זו כדי לצשל את הקדירה ממילא שרי נמי כל ההצטרה ואף דאיכא קצת הצטרה שהוא רק מכשירי אר"י, מ"מ לא גרע מרצווי צשיעורא ציר"ט דשרי וה"נ כאן, דשאני הכא כיון דתחילת ההדלקה כולה שלא לצורך היא גריעא טפי מהתם ואמאי שרי, אלא ודאי משום דכיון דאם הוא רוצה אפשר לו לצשל גם צאש זה או אם רוצה מתחננם הוא לאורו, לכן שרי צכל עינן משום דמיקרי אר"י עלמו ולא מכשירין.

* אין זה חשיב כלל כמכשירים כיון שאינו ממש מכשיר והוא פשוט.

המורם מכל זה הוא דלא משכחת כלל הבצעה באר"י עלמו, והבצעה דשרי לריכסו אנו לכל הטעמים האמורים לעיל, ועיין צר"ן למו"ק ב"ב ס' דף ל"א. שכתב: „ומדינא אפילו מפוזר בצדה שרי דגיבוב ציו"ט מותר לזרזי אכילה חשיב בציוקוע עמים אזי כהבצעה עלמה" עכ"ל וכתב נמי שם ס' דף ל"ב: צד"ה והוא דליתיה מנתמול וכו' „ואע"ג דאכתי איכא משום ממרח כשטח אותו צתנור היינו טעמא משום דמדינא צין גיבולו וצין טיחתו מותרת לזרזי אוכלי נפש הוא ושרי הוא כהבצעה גופה לפי שבטיחה זו משתמר החום" עכ"ל ומכל זה משמע קלת דהבצעה חשיבא באר"י עלמו ויש ליישב ודו"ק.

אמנם ל"ע בהבצעה כדי ליהנות לאורה דהיינו הדלקת נר אזי הוי רק מכשירי אר"י, או דביון דלית ביה הגאה -טפי חשיב כאוכלי נפש עלמו, ורמתי צקי אור חדש ע"ד מאור האלקטריא שהתיר שם את ההדלקה ציו"ט משום דהוי אר"י ח"ל צדף ל. „דביון דמדי אחרו שהוא נבצעה מיד נהנה מזה כל גופו חשיבא שפיר באר"י עלמו דאילת"ה לצית שמאי דלית ליה מתוך אף הדליקו נרות ציו"ט אלא ע"כ דאף דצ"ש פליגי אצ"ה צמדורה להתחמם צכ"ז מותר להדליק נר ציו"ט דזה אחרו דהתורה התירה אוכלי נפש זהו חיי נפש“, אמנם אין ראיתו כ"כ מכרחת משום דיש לומר דשרי מטעם מכשירין וקצרי צ"ש דמכשירי אר"י שרי דהא ר"ה דשמותי הוא קובץ כן להדיא צר"ש חולין דמכשירי אר"י שרי אף בצאפשר מנתמול, ואף לדעת התוס' שם דהיינו דוקא בדרכן ולא בדארוייתא מ"מ י"ל דמכשירי אר"י ממש מודו נמי צ"ש דאמרינן מתוך ול"ע:

ונראה דצדצר זה אי הגאח חמוס הגוף וכן הגאח רחילת פניו ידיו ורגליו וכן הגאח אורה אזי הוי אר"י עלמו או דשרי רק מטעם מתוך פליגי צה רצוותא, דצבילה דף כ"ב. פריך צגמי ההא דאמרו שם אין מכבין את הנר מפני דבר אחר מהא דתניא אין מכבין את הבקעה ציו"ט ואם בצביל שלא יתעשן הבית או הקדירה מותר, ונשני בהיא ר' יבודה היא כי קאמינא אנה לצבן ופרש"י בהיא ר"י דהריש לבס לכל לריכסו וכן תשמע, ונראה מזה דרש"י קובץ דתשמיש אף דלאו מאכל ממש הוא והוי רק הנאה מ"מ צכלל אשר יאכל לכל נפש הוא, דהא ר"י ורצנן לא פליגי כי אם צמכשירין וא"כ לר"י דמתור מכשירי תשמיש דהיינו פצוי לזרזי דבר אחר ע"כ ל"ל דהא חשיב אר"י עלמו, וצפיה"מ להרמב"ם צפ"צ משנה ד' כתב: „ואוקריים צ"ש שיצטיר איהו אש להתחמם זו לפי שיעקרה ממה שאמר אף אשר יאכל לכל נפש אינו נכנס תחתיו הגאח הגוף נצחון וצ"ה אמרים כי מאמר השם אף אשר יאכל לכל נפש כלל כל הגאח הגוף כולם" וכן פסק הרמב"ם בהלכותיו פ"א הט"ז רח"ה וקובה הרי הן צכלל אכילה ושתייה ועושין אותן ציו"ט שנאמר אף אשר יאכל לכל נפש

לכל שלריך בגוף לפיכך מחמם מים ציו"ט ורוחץ בהם פניו ידיו ורגליו עכ"ל, ודוחק לחלק ציון רחילה וקובה לשאר הנאות, ואף דבשטמ"ק דף כא : כתב „שרחילה ומדורה לחמם דומין לאוכל נפש יותר" מ"מ בלשון הרמב"ם לא משמע חילוק זה.

אך הרשב"א בחדושו כתב שם אהך משנה דפליגי בה צ"ש וצ"ה במדורה וז"ל : „ומהא שמעינן דצ"ש וצ"ה במתוך שהותרה הצערה לצורך פליגי, והא דפליגי בפרקין קמאי צאיין מוליחין את הקטן אמוראי אי פליגי במתוך שהותרה לצורך או לא, הכי קאמרי מהא לא תשמישיניה, ודכוותה איכא טובא בגמרא, אך קשה קצת — למא ליה לרי' יוחנן למימר כי היכי דאמרי מתוך שהותרה הולאה לצורך אמרינן גמי מתוך שהותרה הצערה, לימא אצל לצ"ה הא אמרי מתוך שהותרה הצערה לצורך הותרה גמי שלא לצורך דהא אמרו הכי צהדיא, וי"ל דצרייתא לא שמיט ליהו"ו עכ"ל, ומיכו גס הרשב"א חזר מה יצפירו מצוב"ק שער ג' אות ה' כתב : „מהמם אדם חמים לרגליו ואפילו מים שאינן ראויין לשתייה שדצר זה לריך לכל נפש והרי הוא בכלל מה שאמר בכתוב אך אשר יאכל לכל נפש יעשה לכם" וגרסא דהרשב"א מצוב"ק חזר משטתו בחדושו מהצט הקושיא שהקשה שם ותרגם צדוק. שוב ראיתי להגאון בעל אמרי צינה שצפירו צהאו"ח דינו יו"ט קמן צ' הרגיש צסתירה זו ודעתו שם גמי כמו שאמרנו דהרשב"א חזר בו צפירו מצוב"ק.

עוד רחש לצי לפלפל עש"י מה שראיתי שכתב שם הגאון הנ"ל דהא דבטינן דוקא דצר הוה לכל נפש היינו דוקא צמידי דהנאה אצל לגצי אכילה לא צטינן כלל שיהי' לכל נפש, וכתב שם הטעם „ואף דלטינן הנאה ג"כ התורה התורה להדיא ואעפ"כ צטי שיהי' לכל נפש היינו דוקא הנאה ציון דלאתריה כיוצא לא הוה הנאה ולורך לא התורה התורה אצל שם אכילה יתיה מה שיהיה התורה התורה" ועייש"ה שמהא קמך לדצרוו אלו צהנוך פרי אמור ולעג"ד ל"ע היטב צמנחת הנוך מלוב רל"ח אות ה. ולפי"ז ג"ל ודאי דלדעת החנוך ל"ל דהנאה שהיא שיהי' לכל נפש מיקרי אכילה ממש והוי בכלל או"י עגמו ולא צטינן כלל להתורה דמתוך, דחיל"ה דקרא דאך אשר יאכל לכל נפש לא מיירי כי אם באכילה ממש ואי"כ ע"כ לומר דדרשא דאך אשר יאכל לכל נפש להנריך דוקא שיהיה שיהי' לכל נפש היינו גמי באכילה דהא לא חיירי קרא כלל צמידי דהנאה, אמנם אם גם הנאה הוי בכלל או"י ואיירי ציה קרא שפיר י"ל כצורת האמ"צ דאי לא הוי שיהי' לכל נפש לא מיקרי אכילה אצל הנאה שהיא שיהי' לכל נפש חייב שפיר כאכילה ממש ודו"ק.

ועפ"י הדברים הנ"ל ל"ע לפי מה שראיתי צב' על אורות על ל"ע מללכות שכתב צמלכת מכבה, דהא דאמרינן והמקתפק ממנו חייב משום מכבה היינו דוקא צצת אצל ציו"ט אם מקתפק מאותו שמו ואוכלו אע"פ

שהוא מכבה כיון דלנורך אורי הוא שרי, דע"כ לא חקרו ציוריט משום מכבה
אלא כשהוא שלא לנורך אורי כגון להקיר השמן שצנר וכוונתו הוא לכבות
את הנר, אבל כשעיקר כוונתו הוא כדי לאכול את השמן שרי, ומה שכתב רש"י
במק' צילה כ"ב. דמסתפק היינו שאוכל עייש"ה צפ"י הנ"ל שמיישב כל זה ומביא
כמה ראיות לדין זה ומכריע בן להלכה. ולפ"י ל"ט דיהא שרי לכבות את
הנר ציוריט אם עיקר כוונתו הוא לכבות עכשו את הנר כדי שלא ידליק לצטלה
ויחזור וידליקנו אח"כ ציוריט לעת הנורך, וא"כ הוי הכי כצוי לנורך אורי ממע
כיון דכוונתו הוא כדי ליהנות אח"כ מאור הנר דהוי כמו אורי עלמנו, ואין
שום קצרה להלק בין מכבה כדי לאכול את השמן לבין מכבה כדי ליהנות
מהאור כיון דתרוויבו חשיב אורי עלמנו כיון שהוא עושה את מלאכתו כגוף
הדבר שהוא נכבה ממנו, וכיון דהוי אורי עלמנו לא מחלקין כלל בין אפשר
מאתמול ללא אפשר, ומגולס לא שמתעו דאיכא מאן דשרי הא, ואדרבה מפורש
הוא בכמה מקומות דאקור, אמנא אי נימא דהנחת אורה לאו אורי הוא והדלקת
נר לא שרי כי אם מטעם מתוך ניהא שפיר דאקור משום דלאו כצוי לנורך
אורי הוא. שוב מלאתי בשטמ"ק למק' צילה דף כ"ב. שכתב: "אין מכבין
את הצקעת כדי לחוס עליה פ"י ואפ"י דעתו להלניעה לנורך קעודה אחרת של
יורי דכיון דהשתא מיהו אין לריך רק לכצוי חיישינן דשמא לא יתנה צב"
עכ"ל ולפ"י נראה שפיר דלכו"ע אקור.

אמנא נראה דמ"נ יש לנרף קצרה זו להחיר צפמוטות שלנו להכבות קלת
את האור ע"י הורדת הפתילה אם עיקר כוונתו הוא כדי שידלק
זמן יותר ארוך ויוכל ליהנות יותר זמן מהאור, ואף דעכשו הוא מכבה את
האור מ"מ כיון דאיכא צוה תועלת אחר של אורי, וגם אינו מכבה את אור
הנר לגמרי ו"ל דשרי, ואולי גם צוה איכא למוחש דשמא לא יתנה אח"כ.
ועיינ צט"ז אורי"ק תקי"ד סק"ד שכתב דהא דאקור להטות את הנר
כדי להרחיק השמן מן הפתילה, היינו דוקא אם כוונתו הוא
שישאר כך לעולם אבל אם כוונתו הוא להרחיקו מן השמן כרגע כדי להוליא
מן הפתילה מעט יותר ואח"כ יחזור השמן להפתילה כדי שיאיר יותר מותר
ואינו דימה למכבה לגמרי כדי להדליקו יותר בטוב דזה ודאי אקור
אבל כשרק מנעט אורו כדי שיאיר יותר זהו הכל לורך הדלקה
ומותר, (ואודה ולא אבוש כי לא הבינותי כלל חילוק זה בין מכבה
גמור לבין מנעט האור דהא נמו חשיב כצוי גמור ואי עביד לה
בשבת צמוד חייב מיתב כמו שכתבו התוס' במק' צילה דהיינו עטמא דהמסתפק
מן השמן שצנר דחייב משום מכבה מפני שהוא מכבה קלת את אור הנר
ול"ע). ובערוך השלחן שם הוסקף ע"ז וכתב: ולפ"י ניהא צפמוטות שלנו
שדרכן להדליקו ולהמשיך החוליא למטה קלת וברגע זו נתמעט אורו ואח"כ

ממשך החליח לנטלה ונחיר הרצה וא"ח צאופן אחר ויש מתרעמים על זה ולפי מה שבארנו יותר גמור הוא, וכן המנהג הפשוט ואין לפקפק בזה כלל, עכ"ל. אולם במשנה ברורה צבא"ל כתב שם: אבל צאמת אינו כן כי הוא ממש דמי להדין שמוצא בפנים דאקור ליקח פתילה מנר הדולק אפי' ליתנה צנר אחר שהרי כשמוציאה מיד הוא מכבה אותה ומה שאמרו שהוא לתועלת הלא אפשר לנמסר צתחילה להכניס לתוך המשינקע את האור ולהדליק שם הפתילה ולא להוציא הפתילה לתוך ולהדליקה ואח"כ להורידה ולהמשיכה למטה שזה בכלל מכבה וכן נהגתי אני בעלמי עכ"ל. ולפי הדברים האמורים לפיל ל"ע דו"ל דשרי כיון שתיוקן אור הנר הוא מיד ולא לאחר זמן, ואין לומר דמ"מ ע"י הורדת הפתילה איכא כצוי בגוף הפתילה ואף דאיכא בזה תועלת של אר"י שיחיר יותר מ"מ הוי רק מכשירין משום דמכבה הוא קצת מן הפתילה כדי שחלק הפתילה שנשארה דולקת תאיר יותר או תדלק לזמן יותר ארוך, וא"כ הוי רק מכשירין שהי' אפשר מאתמול, חדא דהא מ"מ אח"כ אפשר גמי שיחזור ויעלה את הפתילה אם יהיה צורך בכך, וגם מתחילה מכיון הוא לכך שלעת הצורך יעלה שוב את הפתילה, וא"כ הו' כנר התיקון בגוף הפתילה עלמה שנכבית עכשו.

וכן נראה דיש לנרף כאן קצרת הפוסקים דקצרי דככה"ג כיון שההנאה נעשית מיד אע"פ שהיא בדבר אחר הציבא אר"י עלמנו, ועיין באבני נזר האר"י ק' ת"ט אות י"ב שכתב: «ולשעת הכי"ן והיה מפרשים שצבשצ"א לריך לומר דמכשירין לא נקרא רק אם צשעת עשית המלאכה אין שום תיקון צאוכל נפש רק במכשיר כמו תקון שפוד והסבין דעכשו אין תיקון רק צשפוד וסבין ואח"כ מתקן הוא צשפוד וסבין את האוכל אבל בזה שתיקף צשעת כצוי מתקן את הבית שיוכל לישב צו לאו מכשירין נקרא רק גוף אר"י וכן דעת עוד הרבה פוסקים עיינש"ה וא"כ הי"ן כאן מיד כשהוא מוריד את הפתילה איכא תיקון מיד שאור הפמוט נחיר יותר וא"כ הוי כאר"י עלמנו ולא במכשירין ול"ע בדבר, ומ"מ נראה דאין להקל בכך אף לשטה זו כיון דאפשר אח"כ כשיכבה הנר לחזור ולהדליקנו שנית ע"י הוספת נפט, ועיין בשו"ע ק' תק"צ כתב הרמ"א צהג"ה: ומותר לכבות האש בכלי או צעפר מוכן אם אינו מכבהו, וכתב ע"ז המשנה ברורה צשם המג"א צקי תק"ז סק"ה: «ואף דכונתו צבכצוי לצורך אר"י למחר, וכצוי לצורך אר"י אין לאקור דהא לולין צשר ע"ג גחלים שאני בתם דכצוי צשעת תיקון האוכל משא"כ הכא דהוא הרצה מקודש"י, ול"ע דמ"ש מהצטרה דשרי אף אם אינו נהנה מיד אלא לאחר זמן, ונראה משום דכצוי זה השיב רק כמו הכשר, ולכן ל"ע צג"ד.

אמנם נראה ודאי דהא עלה השלכצת של הפמוט לנטלה מכדי מדתו והוא מטלה עשן ואינו נחיר טוב, מותר להורידו צווי"ע לפי שט"ה

זו כיון דהנחתו הוא בשעת הכזוי שתיכף עם הורדת הפתילה מיד הוא נהנה יותר מאור הנר, ועיין בק' ישכיל עבדי חאו"ח סמן יוד שכתב דעת הרבנים הספרדים בענין זה. ולי נראה דככה"ג נכון יותר להוריד קצת את הפתילה מלהוילא את הפנוט לחון שצריכים להזכר מאד שלא יהי בחון רוח שיכול לכבות. אך אם הדלקה להנחת אורה לא שרי אלא משום מתוך אפשר לאקור.

שוב ראיתי בק' קף החיים סי' תקי"ד אות ל"ג שכתב: ונראה דהלאמפין שלנו שא"א להדליקם אם לא שימושך הפתילה לתוכו מתחלה ע"י השרא"ף שנעשה בהם ואח"כ הוא מוילאה לחון מותר, ואין צוה משום מכבה בשעה שמושך הפתילה לתוכו כיון שא"א להדליק בענין אחר מק"ק שם בלקוטי רימ"א אות ג' וכו"כ בתשו' יד יוסף חאו"ח סי' ל"ב, ומיכהו אם אפשר ללמאס מתחלה שלא ילטרך להגזיב ולהוריד הפתילה הוא היותר נכון -- והי"א אם עלה השלכצת של הפתילה של הלאמפין למעלה ואם לא יורידה השצר הזכוכית דמותר להורידה מעט-- ומי"א כתבתי שאם אפשר יעשה זה ע"י גוי עכ"ל. ופלא הוא שלא זכר כלל צוה דעת המ"צ והערך השלחן, ועיין ברא"ש למק' צילה צפ"ד הי' ז' שכתב בהא דמוחטין את הפתילה ציו"ט "אע"פ שמפילו לארך והוא כזה מותר כמו שמוחר להדליק את הנר להשתמש לאורו כך מותר לכבות מה שמועט הדלקת הנר". ולי"ט.

א"ר"ם בשטמ"ק דף כ"ב כתב: ונראה דלא התירו הדלקת נר ציו"ט אלא מטעם מתוך שהותרה לאורך אוכל נפש הותרה הדלקת הנר שיש בה הנחת הגוף, וא"א ח"כ לבית שמאי דלית ליבו מתוך היאך מדליקין את הנר ציו"ט וי"ל דבהא חפ"י צ"ש מודו כיון שיש בה הנחת הגוף ועוד שיש בה הכשר אורי' דלפעמים ילטרך יותר לראות בה קדירתו אם היא מצושלת כל זככה או לא, ותדע דהא ע"י עירוב מדליקין מיו"ט לשבת, ואם איתא דאקור לאורך יו"ט מו חיבה מידו דציו"ט אקור ולישתרי לעשותן ציו"ט למחרתו" עכ"ל. חלמא דאף הנחת אורה לא השיב אורי' מנא. ולפי דברי השטמ"ק כאן יש לוונר שפיר בהולכת קבין דפליגי בה צ"ש וצ"ה דמשמע דטעמא דצ"ש דאקרי הוא משום דחיישי לאימלוכו הא לא"ה שרי, ו"ל שפיר דטעם ההיתר הוא משום דאמריין מתוך ממלאכת אוכל נפש למבשריין, ואפי"ה לא קשה קצתנו דלעיל דהא צ"ש פליגי אצ"ה ולא קצרי מתוך דהא אמרי אין מויליחין את התינוק וכו', וי"ל דשאני התם דהוי רק לורך מלוב או סתם הנחה משא"כ מכשירי אורי' מנא ככה"ג מודו צ"ש דשרי משום מתוך כמו דשרי הדלקת נר ודו"ק.

ומיהו צנוק' צילה דף כ"ב: כתב רש"י: "אצל מניח לבונה על גבי גחלים להריח ריח מותר שהנחת הגוף. הוא ולאוכל נפש דמיו". אך רש"י

חזיל צוה לשפתיה דקוצר ודאי דכל הנחת הגוף הוי אר"י כמבואר שם צעמוד
 אי דד"ה ר' יהודה וכו' וכמו שנתבאר לעיל ועיין גס צר"ן שכתב שם: „דהנחת
 ריה הנחת הגוף הוא ובאובל נפש דמי" ואפשר לחלק דריה שאני מפני שהוא
 נכנס בגופו ממש. ובפרי"ה סי' תקי"א קי"ק צ' מכריע. דכל הנחת הגוף לא
 ניקרי אר"י ולא שרי אלא מטעם מתוך עייש"ה ודו"ק. ומוכחי נמי הכי מלשון
 התוס' צמק' שנת דף כ"ז: דד"ה לפי שאין שורפין קדשים צו"ט וז"ל שם:
 וא"ת היכי ילפינן תרומה מקדשים, בקדשים דין הוא שאין שריפתן דוחה
 וי"ט לפי שאין יכול ליהנות צעעת שריפה ולא אמרינן מתוך שהותרה הצערה
 לצורך הותרה נמי שלא לצורך אלא שלא לצורך אוכל נפש אבל לריק ביהא קאת
 לצורך להתחמם או לבוש הנאה אבל הצערה לגמרי שלא לצורך לא הותרה, אלא
 שריפת תרומה טמאה שמותר ליהנות צעעת שריפה למה יאמר מ"ש משמן
 חולין שמותר לשורפו ולהדליקו להנחתו עכ"ל, עכ"פ משמע מלשון התוס' דהנחת
 הגוף דשרי לא השיב אר"י ממש ולא שרי אלא משום מתוך.

ובן תחייב צוה תמיכה הגרע"ה בשו"ת סימן י"ז דאין אפשר לומר לבהם
 מים כדי לרחוק כל גופו אקור מן התורה, והא בכלל רחיקת כל גופו
 איכא ג"כ רחיקת פניו ידיו ורגליו והוי רק מרצה צניעות לצורך רחיקת שאר
 הגוף דשרי מדאורייתא כדאמרינן צעירובין וניחוס אגב אימים וכמבואר צר"ן
 פ"ג דצוה גבי ממלא חשב קדירה מים, אמנם אם נאמר דגם כדי לרחוק פניו
 ידיו ורגליו לא שרי כי אם מטעם מתוך, י"ל דלא אליס דך טעמא כי אם
 כפי הצורך, אבל לא להרבות יותר מכדי לרבו, אך עדיין ל"ש צוה לפי הטעם
 שהצאנו לעיל בשם הר"ן דרצוני צעירורא דשרי צו"ט הוא משום דכיון דעיקרו
 היתר גס תוקפתו כמובן וא"כ ה"י כאן הא דשרי משום מתוך היתר גמור
 הוא ולא דחיס דהא בולאת תיובק ולולב שרי אף אם היה אפשר מאתמול
 אלמא דהיתר גמור הוא ולא דחיס, ועיין בשאגת אריה ובצדוק טעם שכתבו
 דכל היכי דלא הוי אר"י ממש ולא שרי אלא משום מתוך לא אמרינן ציבו
 הואיל, משום דמתוך ובואיל לא אמרינן יחד, ולפי דברינו ל"ש.

עוד ראיתי להגאון רע"ה צעירובין דף ק"ת. שתמה על דברי הר"ן וז"ל:
 ותמוה לי דא"כ ל"ל למימר אגב אימים, ואמאי לא נתייר גס לכתחילה
 לבהם רק עבורו ע"י נכרי, ומה הפרש בין זה לזה כיון דרצוני הוי ג"כ
 מלאכה דאורייתא ול"ש עכ"ל, ולעמיד נראה פשוט דהנה יש לחקור לשעת
 הרמז"ס דכל איקורי דרצון אקוריס הם מן התורה משום לא תקור, א"כ
 אמאי שרי שבות במקום חולי והא לדעת הרמז"ס איקור דאורייתא הוא ולא
 שרי כי אם במקום חולי של קמנה, ועי"כ ל"ל כמו שכתב הש"ס בש"א פ"ג
 בשם זכר הרקיע ליישב קושות הרמז"ן על הרמז"ס, דכיון דכל איקורי דרצון
 בכלל לא תקור הוא א"כ איך הקילו באיקורי דרצון לומר קפיקא דרצון

לקולא כיון דכל מה שאקרו חכמים הרי הוא אקור מן התורה, וכתב צק' זהר הרקיע ליישב שכך הורשו מאת מתקני התקנות ללכת זהם לקולא כדי להפריש ציניהם לד"ת הם אמרו והם אמרו, ולפי"ז ה"י כאן ע"כ ל"ל דמעיקרא צשעת הגזירה לא גזרו כלל על השבות במקום חולי ולגבי חולה לא היתה שום גזירה והרי הוא היתר גמור ולא דחיה, והוי כמו מלאכת או"י ציו"ט דחשיב היתר גמור וה"י כאן, ולהכי לא היתר כי אש דניחוס אגב אימיה משום דצכה"ג כיון דמעיקר הוא היתר גמור גם תוספתו כמוכו ודו"ק].

ומבר מקום נראה דאין להוכיח כלל מקושיה הגרע"א, דבלא"ה נלענ"ד פשוט ליישב תמיכתו משום דעיקר הטעם דמחלקינן צון הימום לרחילת כל גופו לרחילת פניו ידיו ורגליו הוא משום דרחילת פניו ידיו ורגליו הוי הנאה שהיא שוב לכל נפש דכל אדם יש לו הנאה מרחילה זו משא"כ רחילת כל גופו לאו שוב לכל נפש הוא, ולפי"ז ניחא שפיר דגם הנאת רחילת ידים ורגלים ע"י רחילת כל הגוף צכה"ג הוי כצר הנאה אחרת והנאה כזו לאו שוב לכל נפש היא משום דצכה"ג הוי כצר הנאה אחרת כמובן, ועיין צרשצ"א שבת דף ל"ט: שכתב דחימוס לרחילת כל גופו דאקורה מדאורייתא היינו דוקא כגון שרוחץ כל גופו צפעט אחת, ודו"ק היטב, שוב ראיתי כי כונתי צזה להגאון מוהרש"מ שכ"כ צק' אורחות חיים.

ושמעתי מהרב הגאון ר' דוד וויסקפיס שליט"א, דאש חל יו"ט לאחר השבת או ציוס שני של ר"ה שמדליקין את הנרות ציו"ט, דיש להזהר שלא להוציא צידים את הפחילות הכצויות שנשתיירו צנר כדי להשים צמקומס פחילות אחרות, משום דכיון דפתילה כצויה שלנו לא חזיא למידי הוי מוקלה גמור כמו לרורות ואצנים, ולא שרי לטלטלן אף לנורך מקומן כי אש מן הלד או ע"י טלטול צדצר אחר כיון דהוי לנורך דצר המותר* ומפני שראיתי שגם המדקדקים אינם זכירים צזה, אמרתי לו דיש להם על מי לסמוך לדעת הפוסקים דכל ההנאות שהן שוות לכל נפש מייקרי אוכל נפש עלמנו וה"י הנאת אורח, א"כ הוי טלטול זה לנורך או"י דהיינו להנאת אורח כדי להדליק שם פחילה אחרת, ופקק הרמ"א צק' תק"ט כדעת התוס' צצילה דמותר לטלטל מוקלה לנורך או"י ושמתח יו"ט.

אולם לפי המבואר כאן דכברעת הפרי"ח הוא דכל ההנאות לא שרי אלא מטעם מתוך וכן כתב השטמ"ק ל"ע אי שרי או לא כיון דמוקלה חמירא כעין דאורייתא, וקפיקו אקור משום דהוי כמו קפיקא דאורייתא כדאיתא צתו"י צמק' צילה דף ג' ע"ב, אך י"ל דהיינו דוקא צקפיקא דמלאות אכל לא צקפיקא דדינא דאף דצכל מקום קפיקא דדינא חמיר טפי כמבואר בצאחוניס דצכה"ג מודה גם הרמ"ם דקפיקות אקורין דצר תורה, אפי"ה צדרצנן

* שוב ראיתי בהגהות הגרע"א ד"ל סוף סי' ת"ק שכתב בפירושו דמותר ציי"ש.

אפשר דקפיקא דדינא קיל טפי כמוזן להמעיין היטב, וכן נ"ל להוכיח מדברי
הרא"ש בשלבי מקי' צילח שמקיל שם גבי מוקלה בקפיקא דדינא. אך צנ"ד ל"ע
דכא עכ"פ אפשר בטלטול מן הלד או ע"י דבר אחר, וכי אמרינן קפיקא דרצנן
לקולא היכי דאין לו מתירין אבל היכי דיש לו מתירין אפילו דרצנן
לחומרא. *

ומיהו אפשר להקל מחמת טעם אחר משום דכיון דעכ"פ מחמת הנאה זו
שרי רחמנא מלאכה דאורייתא דהיינו הצערה משום מתוך, הי"נ לא
גזרו בה חכמים חיבור מוקלה משום דלא החמירו בטלטול מוקלה טפי מהצערה
שהיא דאורייתא ועיין מג"א סי' תק"א, ואפשר עוד להקל מחמת טעם אחר
משום דאף אי לא חשיב הנאה זו אוכל נפש, מ"מ מצוה צנ"ד דעכ"פ מכשירי
אוכל נפש מיוכו הוי ועיין בשטמ"ק דף כ"ב. שכתב בן להדיא, וא"כ י"ל דכמו
דשרי לטלטל את המוקלה לצורך אר"כ הי"נ שרי גם לצורך מכשירין, וכן כתב
החיי אדם בכלל ק"א הי"ה דאם היה מונה מפתח של אוכלין בתיבה המיוחדת
למעות ומונה בו מעות דהו מוקלה לעפ"כ מותר להוליח התיבה כדי ליקח
ממנו המפתח משום דמותר לטלטל מוקלה לצורך אר"כ, וגם החוס' עצמם שהתירו
היינו גמי במכשירין במצוה בתוס' צילח דף ה. עייש"ה, וא"כ הי"נ כאן צורך
מכשירין מיוכו הוי, אבל ל"ע משום דלכאורה נראה דהנחת אורה דהוי מכשירין
היינו דוקא אם אין שם מתחילה אור אחר אלא זה שהוא מדליק אותו עכשו,
אבל דדאיכא כבר נרות דולקות אלא שהוא מוסקיף עוד אור ל"ע אי הוי מכשירי
אר"כ כיון דבלא"ה איכא אור, אולם אפשר לומר הכא כמו דאמרן לעיל בדעת
הר"ן דעכ"פ איכא הכא טעמא דהואיל והזיח נר זה להעמידו בצית אפל שאין
שם אור אחר וא"כ הוי הדלקה זו מכשירי אר"כ ממש ויש להשיב על זה
ול"ע בדבר.

ומעתה אחרי הלעת הדברים דלעיל נחזור לענינו לדון בענין הדלקת
האלקטרי צו"ט לדעת הרמב"ם, ונראה דלדעת המפרשים צבונת
דברי הרמב"ם דאזיל בשטת הרשב"א בעצוב"ק, וכן הוא גם דעת המ"מ
דתרווייכו קברי טעם אחד דטעמא דהמלאת אש אקור צו"ט הוא משום דכיון
דאינו נהנה מהאש עצמו שהמליחו השיב כמו מכשירי אר"כ דאפשר מאתמול
דאקור, יש להסתפק צנ"ד בהדלקת האלקטרי דאף דהוי גמי בהמלאת אור מ"מ
כלא הוא נהנה מגוף האש שהמליחו.

ונראה דלדעת הסוברים דהנחת אורה חשיב כמו אר"כ עצמו מותר משום
דצאר"כ עצמו לא מחלקינן בין אפשר מאתמול ללא אפשר אף
במלאכות דאורייתא, וכ"ש איסור מוליד דאיכא למימר דלא אקור אלא מדרצנן
וכמו שנתבאר לעיל, וכן הדלקת גפרור ע"י חיכוך בגפרית נראה גמי דאם
מתכוין בחיכוך זה כדי ליהנות מאור הגפרור עצמו מותר.

אבר

אם נאמר דכל הדלקת נר לא שרי ציו"ט אלא מטעם מתוך, י"ל דהמלאה אש בחיובך הגפרור כיון דהולדה זו היתה אפשר גם מאתמול נראה דאקור, משום דחשיב רק כמכשירין כיון דהנחת אורה להו ארי"ג ממש הוא ולא שרי אלא משום מתוך. ומיהו גם לשטת זו נראה דאש הוא מקיף את קדירתו גם בגוף הגפרור עלמו מותר להוליד צו אש, ואף דלא מייבד כלל תועלת הבקקה של עץ הגפרור מ"מ מקטצר דלא חשיב משום כך מכשירין. ואין להקשות לפי"ז אמאי לא נימא מתוך שהותרה המלאה אש לצורך ארי"ג עלמו הותרה נמי לצורך חימום ולהנחת אורה, דמסתברא דצמלאכה דרצנן לא אמרינן כלל האי כלל דמתוך, דדוקא דאורייתא אמרינן הכי משום דדחיקי ליהו לצ"ה למימך דמלאכה ארי"ג נמי חשיב מלאכה גמורה וכלל ג"כ בלאו דלא תעשה כל מלאכה ואפי"ה נהיה אקורה משום שמחת יו"ט, ולכך דחקו לפרש לקרא דאך אשר יאכל לכל נפש דהכונה הוא, דאותן מלאכות הרגילות להעשות לצורך ארי"ג אינן כלולות בלאו דל"ת כל מלאכה ושרי אף אם אינו מתכוין כלל לצורך ארי"ג משא"כ דרצנן שפיר י"ל דלא גזרו הכמים איקור אלא בשלא לצורך משא"כ במקום לורך צהא לא גזרו. דאילת"ה לא משכחת כלל איקור טלטול מוקצה ציו"ט, דהא כתבו התוס' כמה פעמים צמק' צילה וכן קי"ל להלכה דמותר לטלטל מוקצה לצורך ארי"ג ושמחת יו"ט, וא"כ תו ליסתרי כדר כל טלטול מוקצה גם שלא לצורך ארי"ג משום טעמא דמתוך, אי"ו כדאמרן דהאי כלל הוא דוקא דאורייתא ולא דרצנן, ועיין צמג"א סי' ש"ח ס"ק ע"ג וצמחה"ש שם, ולפי"ז נראה כיון דשתי הדיעות הזכירו הפוסקים להלכה חשיב כ"ד לדעת הרמב"ם כספיקא דרצנן דאזלינן לקולא.

אמנם

צאמת נראה דאף אם נאמר דכל מידי דהוי רק הנחת הגוף ולא מאכל ממש לא חשיב כלל ארי"ג, מ"מ הדלקת האלקטריא כדי ליהנות לאורו עכ"פ מכשירי ארי"ג מיהו הוי ודאי, וכמו שכתבנו לעיל צמ"ט השטמ"ק דע"י האור רואה האדם את המאכל ומתאוה יותר לאכול, נראה די"ל דטעמא דגזרו חכמים איקור על המלאה אור הוא משום דהא בלא"ה כל הצערה הוי רק כצערה וכמו שנתבאר לעיל, ומיהו כהצערה גזו"כ הוא דשרי מהמת הטעמים שהארכנו צהם לעיל, משא"כ המלאה אש שהוא רק כדי להדליק ממנו אש אחר מיהו כאלו הוא עושה מכשיר להדליק צו אש, ואפשר נמי דלא היתה אז דרך קטודה צכך להצטור בכל פעם ע"י המלאה כמו אלו שיש לנו גפרורים המוכנים לכך, אלא דרובם היה שהיה להם תמיד מן המוכן אש טמון צרמק כדי להדליק צו אש אחר, ולכך כיון דמיהו כמכשירין גזרו ציה הכמים איקור, ולטעם זה נראה די"ל דאף אי הנחת אורה או חימום הגוף חשיב כארי"ג מ"מ אקרו חכמים להמליא אש אף ללרכיב אלו משום דעכ"פ מיהו כמכשירין, ומהנה טעם זה נראה שפיר בחומרת הכתב קופר שאקר להמליא אש ציו"ט ע"י חיובך עלי

גפרית, ואף דבדלקת פנים נתבאר לעיל דמוכח מדברי הר"ן דלאו מכשירין הוא וחשיב כאו"י עלמנו, וגם היכא הכא כל טעמי הכיתר שאמרנו לעיל, דהא היכוך זה נמי דרכו לעשותו תמיד קמוך לחיקון המאכל, מ"מ י"ל דזכל ענין חקרו מבוט דפעולת ההמלאה דמי למכשירין, אמנם כל זה הוא דוקא דבצורת אש דעכ"פ אפשר להדליק מאש זה שבמליאו אש אחר ומיחזי שפיר כעושה מכשיר משא"כ צאלקטריא דהו אפשר להדליקס זה מזה וראה דלא מיחזי כלל למכשירין ושרי.

ור"א דמקתפויא מדברי הוגי"ד משנה שכתב דהרמב"ם והרשב"א הכל אחד, ולפנ"ד כוונה ברורה ופשוטה בדברי הרמב"ם דמה שהוסקף הטעם "שהרי אפשר מהתמול" אין כוונתו לומר דכיון שאינו נהנה מגוף האש שהמליאו השיב רק למכשירין ואקור משום דהוי למכשירי או"י דאפשר מהתמול, משום דלפנ"ד קשה שפיר קובינן הט"ז דלפנ"ד אס הוליא אש כדו להתחמם צו לישתרי דכיון דהוא נהנה מגוף הדבר בעשה צו המלאכה השיב כאוכל נפש עלמו, וכמו שכתבנו לעיל דהרמב"ם עלמו קוצר דטעמא דשרי צ"ה לחמם מים לרחילה פניו ידיו ורגליו הוא משום דכל דבר שהגוף נהנה ממנו השיב כמו מאכל וה"ל הנחת מדורה, ומשנתנו הלא קתמא נקטא דמשמע דזכל ענין חקור, ולדעת הרשב"ם עלמו קשה יותר דמפרש צפ"א מה' יו"ט דעת הרמב"ם דכל הצערה הוי רק למכשירין, ואפ"ה שרי משום גזיה"כ דכיוס השבת דדיוקין מניה ה' צו"ט שרי, ולפנ"ד קשה מ"ט חקרו חכמים המלאה אור והלא צל"ה הוי כל הצערה רק הצערה ואקור לדעת הרשב"ם דקוצר צפ"ג מהיו"ט דעת הרמב"ם דפסק כדבין דרי יהודה דחקרי מכשירין זכל ענין חף כיכי דלא אפשר מהתמול, ודוחק לומר דחף דכל ההצערות לא השיב רק הצערה אפ"ה גזיה"כ הוא דהצערה צו מותרת וחשיב כמו או"י עלמו משא"כ המלאה אש דאפשר מהתמול שפיר חקרו חכמים, דהא מ"מ המלאה אש נני לא הוי כי אס הצערה דגזיה"כ הוא דשרי חף דחשיב רק למכשירין וה"ל כאן.

ור"ב נראה דגם הרמב"ם חזיל בשבת גמי דידן דאמרנו דטעמא דחקור הוא משום מוליד, וכמו שפירש רש"י לעיל גבי הולדת רוח המוליד חקור משום דמיחזי כמלאכה כיון שהוא עושה דבר חדש וכמו שכתב הרשב"ם, וגם הרמב"ם קוצר פירוש זה, הלא דחזיל לשבתיה לעיל צפ"א הלכה ה' שכתב שם: "כל מלאכה שאפשר להעשות מערב יו"ט ולה יהיה צה הפקד ולא חקרון אש נעשית מצערב חקרו חכמים לעשות אותה צו"ט אט"פ שהיא לצורך אכילה, ולמה חקרו דבר זה גזירה שמה יינה אדם מלאכות שאפשר לעשותה מערב יו"ט ליו"ט ומלא יו"ט כלו הולך בעשית אותן מלאכות ויננוע משמחת יו"ט ולה יהיה לו פנאי לאכול עכ"ל, וכן מצוהר שם בכל הפרק דכל המלאכות דשרי מן

החורה לא הקרו הכמים כי הם מחמת טעם זה שהיה אפשר להעשות מאתמול, ולכן הולך הרמזים לומר גזי איקור המלאת אש נמי, דטעמא דהקרו הכמים הוא משום שהרי המלאת דמיחזי כמוליד דצר חדש היה אפשר לעשותה מאתמול, דכא הין זה בצר להחמיר במלאת דרצן טפי מאורייתא דלא הקרו הכמים כי אם בדלא אפשר וה"י כאן.

ולפירוש זה נראה דכיון דכבר הקרו הכמים המלאת אור מחמת טעם זה משום דאפשר מאתמול תו הקרו כבר בכל ענין אף אם אירע שלא היה אפשר מאתמול, וכמו שאקרו הכמים את הקלירא והטחינה בכל ענין אף אם אירע שלא היה אפשר מאתמול, דהא קלירא נמי לדעת הרמזים לא אקור אלא מדרצן ואפי"ה אקרו גם תלישת ירקות ואף דהני דנחלשו ציומא עדיפי טפי, והיינו משום דלא עשו חכמים חילוק בגזירתם ואקרו בכל ענין משום דאזלין בתר רוב פעמים דאפשר מאתמול, וה"י באיקור מוליד אף דהוי רק איקור דרצן מכתצרה נמי דאקרוהו בכל ענין משום דלא מליין שום חילוק בלשון הרמזים צין קלירא וטחינה למוליד, ואף דמוליד עיקרו לאו דאורייתא הוא ולא אקור אלא מדרצן מ"מ כיון דלכלם נתן הרמזים רק טעם זה משום דאפשר מאתמול, והיינו משום דאזלין בתר רוב פעמים דאפשר מאתמול, וא"כ ה"י כאן רוב ההמלאת אפשר שפיר מאתמול, והרמזים לא נתן טעם כי אם על עיקר הגזירה אבל לא דבעינן למוחשב על כל פרט ופרט אם היה אפשר מאתמול או לא.

וה"נ מליין באיקור מקח וממכר דאקרוהו חכמים, דמכתצרה דבכל ענין הוא אקור אף אם היה ערצ החג במדבר ולא הביע לישוב אלא בחג, אפי"ה נראה דלא שרי לקנות מאכל מעכו"מ אף דהוי מכשירי או"י דלא היה אפשר מאתמול, משום דנראה הדבר דבכל ענין אקרו כיון דעיקר הטעם הוא משום גזירה דכתיבה דחסור ציו"ט אף ללורך או"י ה"י כאן דאקור משום דדמי לעושה דצר חדש נמי אקור בכל ענין, משום דלא פליגי ר"י וחכמים במכשירי או"י אי שרי או לא כי אם בתקון כלי אבל לעשות כלי חדש כו"ע מודי דאקור אף ללורך או"י גמור. והוא דלא כהרד"ז שהציאו הצר"י לדעת הרמזים שרי להוליד אש אם היה ערצ החג במדבר ולא היה אפשר להמליא אז ולי"ע. ומיכו היכי דלא אפשר מאתמול משום פקידא דממון צכה"ג נראה דאפשר דגם הרד"ז מודה דאקור. וגם צה"ל יוד כתב שם הרמזים אהא דאין מבקעין עלים בקרדוס, ולמנה אקרו בקרדוס וכיוצא בו שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול שהרי אפשר היה לו לבקע עלים מערב יו"ט — וכל הדברים רדומין לזה מזה הטעם התיירו צבן מה שהתיירו ואקרו מה שאקרו" עכ"ל, ומשמע דטעם זה קאי על כל בגזירות שגזרו חכמים גזי יו"ט דלא אקרו כי אם מפני שהיה אפשר מאתמול.

* אין זה חשיב כלל כמכשירין כי זה דומה למי שמבקש בכתב שיביאו לו אוכל דלא חשיב בגדר של מכשירין.

וּלְכַאוּרָה יש לתמונה דמקוצית הגני צומק' צולה דף י"ג ע"א משמע דאף דאין מנגידיהן תרו"מ צו"ט מ"מ היינו דוקא מפני שנתחייבו כבר בתרו"מ מאתמול וביה אפשר להפריש מוצערב, אבל אם אירע שהכניס שצלין לציתו לעשות מהן עיסה ונמלך עליהן למוללן צו"ט דעבלי צו"ט משום דהוי כאילו נגמרה מלאכהן צו"ט, דשרי להפריש תרו"מ גם צו"ט, ולא אמרינן כיון דרוב פעמים אפשר מאתמול משום דעפ"י רוב טבלי מאתמול הו' אקרו הכמים בכל ענין אף אם אירע שלא היה אפשר, משום דבכל ענין אקרו ולא עשו חילוק בגזירתם כמו צמו"מ, וא"כ דילמא ה"י צאיקור מוליד נמי לא גזרו כנו בהגזרת תרו"מ. וי"ל דשאני התם גבי הפרשת תרו"מ דהא הזינן להביא עשו הכמים חילוק זה בין אפשר ללא אפשר, דהא הפרשת חלה נמי מיקרי תרומה וכל הני טעמי דאיכא צאיקור הפרשת תרו"מ איכא נמי גבי חלה ואפ"י לא אקרו והיינו משום דצשעת גלגול מתחייבת צחלה ולא היה אפשר מאתמול מפני שהוא רואה לגלגלה היום ולחפות משום דניחא ליה טפי צפת חמה, ולכך כיון דכבר הולכנו הכמים לעשות חילוק זה לגבי חלה מהני שפיר חילוק זה גם לענין תרו"מ, ועיי"ש ביטב צפ"י ה"ה.

וּלְפִי"ן י"ל דאף אם נאמר דהדלקת חלקטריא הוי בדלקה לצורך או"י משום דהנחת אורה חשיב או"י עלמו, ואף אי הוי רק מוכשירין מ"מ חשיב מחמת פקידא דממון כמוכשירי או"י שלא היה אפשר מאתמול, אפ"י אקור משום דבכל ענין אקרו הכמים ולא עשו חילוק בגזירתם, ויש להוסיף לקצרה דידן כיון דלדעת הט"ז הוי הכא חיקור דאורייתא, ועיין צפרמ"ג צנ"ז ק' תקצ"ב דמשמע דק"ל להלכה כדעת הט"ז דחיקור מדאורייתא מדהק שם צקצרה דחוקה ליישב דגם הרע"ב קוצר דהנלחא אש צו"ט אקור מה"י אלמא דהכי ק"ל, וגם כתבנו לעיל דלפי שטת הרמב"ן צר"פ אין לדון איכא נמי למיחש דהא דאין מויליין את האור דצר תורה הוא, ולכן נראה דחיקור להדליק את החלקטריא צו"ט. וגם צקי כף בהיים ראיתי שכתב צקי תקצ"ב אות צ' צשם ק' כר"ש דמקתימת הפוסקים לא משמע כדעת הצר"י שכתב שאם לא היה יכול לקמליא אש משו"ט דמותר להוליא צו"ט, אלא משמע דלהוליד אש נראה כמלאכה וצבלי ענין אקור.

וּמִיָּדוֹ כל מאי דאמרינן עד הכא הוא רק לשטת הרמב"ם והרמב"ן אבל מדיין ל"ע לדעת הראש"ד בהכנות, ולבאר ביטב את סבת מהלוקתם של הרמב"ם והראש"ד.